

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

باستان شناسی

Archaeology

مقطع دکتری تخصصی

باسه کرلش

Pre-Historic	پیش از تاریخ
Historical Era	دوران تاریخی
Islamic Era	دوران اسلامی

گروه علوم اجتماعی

پیشهادی دانشگاه تهران

بیت

عنوان گرایش‌ها: ۱- پیش از تاریخ ۲- دوران تاریخی

۳- دوران اسلامی

دوره تحصیلی: دکتری تخصصی

نوع مصوبه: بازنگری

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۱۰/۰۵

نام رشته: باستان‌شناسی

گروه: علوم اجتماعی

کارگروه تخصصی: باستان‌شناسی

پیشنهادی: دانشگاه تهران

برنامه درسی بازنگری شده دوره دکتری تخصصی رشته باستان‌شناسی با سه گرایش: ۱- پیش از تاریخ ۲- دوران تاریخی ۳- دوران اسلامی، در جلسه شماره ۱۶۳ تاریخ ۱۴۰۰/۱۰/۰۵ کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب برنامه درسی یاد شده وارد دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو- این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته باستان‌شناسی با سه گرایش: ۱- پیش از تاریخ ۲- دوران تاریخی ۳- دوران اسلامی مصوب جلسه ۳۰۵ تاریخ ۱۳۷۴/۰۷/۳۰ شورای عالی برنامه‌ریزی می‌شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر محمد رضا آهنچیان
دبیر کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی

دانشگاه تهران

مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس

دوره، دکتری

رشته : باستان شناسی با گرایش های

۱- پیش از تاریخ

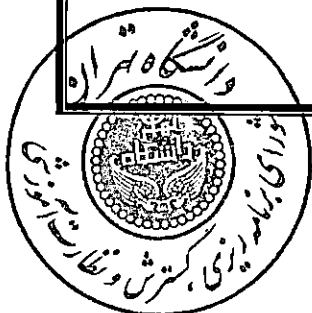
۲- دوران تاریخی

۳- دوران اسلامی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مصوب جلسه مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران

این برنامه بر اساس آیین نامه وزارتی تفویض اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاههای دارای هیات ممیزه، توسط اعضای هیات علمی گروه باستان شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی بازنگاری شده و در سیصد و شصت و نهمین جلسه شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ به تصویب رسیده است.

مصوبه شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران در خصوص برنامه درسی

رشته : باستان شناسی با ۳ گرایش

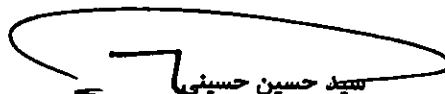
مقطع : دکتری

برنامه درسی دوره دکتری رشته باستان شناسی با ۳ گرایش که توسط اعضای هیات علمی گروه باستان شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی بازنگری شده است با اکثریت آراء به تصویب رسید.

- این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.
- هر نوع تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران برسد.
- این برنامه درسی جایگزین برنامه درسی دوره دکتری رشته باستان شناسی با ۳ گرایش مصوب جلسه شماره ۳۰۵ مورخ ۱۳۷۴/۰۷/۳۰ شورای عالی برنامه ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی گردیده است.

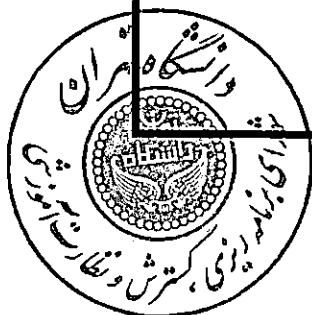
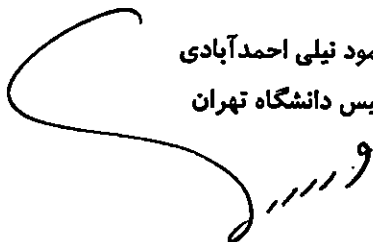
حسن ابراهیمی
دبیر شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت
آموزشی دانشگاه

مهدی حسین حسینی
معاون آموزشی دانشگاه

رای صادره جلسه مورخ ۹۸/۰۳/۲۶ شورای برنامه ریزی، گسترش و نظارت آموزشی دانشگاه تهران در مورد بازنگری برنامه درسی رشته باستان شناسی با ۳ گرایش در مقطع دکتری صحیح است، به واحد ذیربط ابلاغ شود.

محمود نیلی احمدآبادی
رئیس دانشگاه تهران

برنامه و سرفصل دروس دوره دکتری تخصصی
باستان‌شناسی

باگرایش‌های:

۱- پیش از تاریخ

۲- دوران تاریخی

۳- دوران اسلامی

Archaeology
Prehistoric Archaeology
Historical Archaeology
Islamic Archaeology

فصل اول کلیات

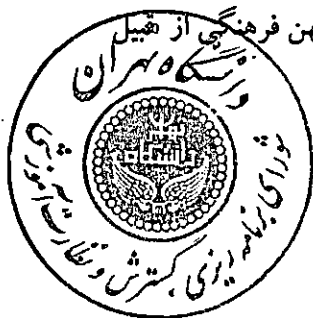

۱. مقدمه:

باستان‌شناسی مهم‌ترین وسیله شناخت گذشته، از هزاره‌های دور تا امروز، به عنوان یکی از ساختارهای بنیادین هویت فرهنگی بشمار می‌آید. این شناخت، درک جامعه امروز را ممکن می‌سازد تا بواسطه آن بتوان به طراحی درست از آینده جامعه دست یافت. از این دیدگاه باستان‌شناسی جایگاه علمی - نظری و کاربردی ممتازی دارد. باستان‌شناسی با رهیافتی علمی و میان رشته‌ای بر پایه آثار مدفون در دل خاک و آب و چه آثار مشهود - به بازسازی رفتار فرهنگی از دوران پیش از تاریخ تا به امروز می‌پردازد. در این راستا یک اثر و یا یک پدیده و موضوع نه به تنهایی ولی در ارتباط با آثار و پدیده‌های دیگر معنی پیدا می‌کند و در قالب یک مجموعه برای بازسازی پدیده‌های ناشی از رفتار فرهنگی بار مطالعاتی به خود می‌گیرد. بازسازی فرهنگ مادی به درک فن آوری و سیر تحول آن در زمینه‌های متعدد و مختلف زندگی انسان مثل کشاورزی، صنعت، آبیاری و آبرسانی، شکار، دامپروری، تغذیه، ارتباطات، مهاجرت، حمل و نقل، تجارت، معماری و عمران و موارد بسیار دیگر منجر می‌شود و در نهایت به بازسازی روند اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، مذهبی، فرهنگی و غیره می‌انجامد. دانش باستان‌شناسی و رویکردهای کاربردی آن، در دهه‌های اخیر با تغییرات و تحولات معتابهی مواجهه بوده و آشنایی دانشجویان با رویکردهای نوین در باستان‌شناسی نیازمند بازنگری در برنامه درسی این رشته است. لذا، روزآمد کردن سرفصل دروس دوره دکتری این رشته که آخرین بار در تاریخ ۱۳۷۴/۰۷/۳۰ به تصویب رسیده از اهم ملزومات به شمار می‌رود. گروه باستان‌شناسی دانشگاه تهران با وقوف بر ضروریات فوق، تمامی توان خود را به کار گرفته است تا همگام با تحولات عظیم و شگرف و پرشتاب در این رشته، و با توجه خاص به توسعه کیفی آن، به بازنگری سرفصل‌های قدیمی پرداخته و بدین ترتیب در راستای پیشرفت متوازن همه علوم و بخصوص علوم انسانی که بی تردید تعادل فرهنگی جامعه بدان بستگی دارد گام بردارد.

۲. اهداف:

هدف از آموزش این رشته، شناخت موارث فرهنگی ایران و فرهنگ‌های مناطق همجوار از یک سو و از سوی دیگر آشنایی با آثار فرهنگی جوامع گذشته در بستر تاریخ زندگی بشر است. ایران به مثابه سرزمینی با غنای تاریخی-فرهنگی مملو از یادگارهای فرهنگی است که روایتگر سرگذشت مردمان این کهن بوم از عصر پارینه سنگی تا دوران معاصر می‌باشد. از آنجا که حفظ کیان این سرزمین در گرو تداوم سنت‌ها و حفظ هویت ملی است، با تکیه بر دانش باستان‌شناسی می‌توان علاوه بر شناخت هرچه بیشتر تاریخ ایران، بر استحکام پایه‌های وحدت ملی و حراست از یکپارچگی ایران اسلامی افزود. از طرفی تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز دستگاه‌های اجرایی از قبیل سازمان میراث فرهنگی کشور، شهرداری‌ها، وزارت نیرو، وزارت نفت، وزارت امور خارجه، دانشگاه‌ها، مؤسسات فرهنگی و ... بویژه در بحث پژوهش و کارشناسی موارث کهن فرهنگی از قبیل

تاریخ مهندسی آب و سازه های سنتی مرتبط با آن، پیشینه انرژی و ...، از اهداف آموزش رشته باستان شناسی می باشد.

۳. اهمیت و ضرورت:

آموزش باستان شناسی به دلایل زیر لازم و ضروری است:

- ۱) ایران به مثابه یکی از قدیمی ترین مهدهای تمدن جهان، دارای آثار متعددی از ادوار زندگی بشر است که هر کدام گوشه ای از تاریخ زندگی انسان را روایت می کند؛
- ۲) در باستان شناسی، شیوه های علمی مطالعه و بررسی آثار باستانی آموخته می شود؛
- ۳) باستان شناسی، سرچشمه آگاهی تاریخی است؛
- ۴) آشنایی با هویت مردمان این سرزمین و حفظ اتحاد ملی در گرو گسترش دانش باستان شناسی است؛
- ۵) توسعه زیرساخت های گردشگری و صنعت در آمدزای آن ضرورت آموزش کارشناسان باستان شناسی را ایجاب می کند.
- ۶) حفظ، معرفی و نگهداری آثار و موارث کهن فرهنگی، ضرورت توجه به علم باستان شناسی را ایجاب می کند.
- ۷) دانش باستان شناسی اساس علمی گفتگوهای فرهنگی و هویت ایرانی در دیپلماسی خارجی کشور بویژه در مرزهای ایران فرهنگی است.

۴. نقش، توانایی و شایستگی دانش آموختگان:

- فارغ التحصیلان این دوره می توانند در دانشگاه ها، مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخل و خارج از کشور و دیگر سازمانها در زمینه های زیر خدمت کنند:
- ۱) هدایت کاوش ها و بررسی های باستان شناسی؛
  - ۲) تهیه پرونده های ثبت ملی و جهانی آثار فرهنگی؛
  - ۳) عضویت در پروژه های میان رشته ای و همکاری با متخصصان مختلف در حوزه های مختلف علوم پایه و انسانی؛
  - ۴) همکاری با وزارت آموزش و پرورش در تدریس دروس مرتبط؛
  - ۵) برگزاری کارگاه های عمومی و تخصصی در راستای آشنایی علاقه مندان به شناخت موارث فرهنگی ایران؛
  - ۶) همکاری در تدوین مدخل های باستان شناختی، تاریخی، معماری و صنایع دستی در دانشنامه ها و دایره المعارف های ایران و اسلام؛
  - ۷) جذب در سازمان ها و نهادهای رسمی چون سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، شهرداری ها، سازمان های فرهنگی زیر مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارتخانه ها و نهادهای تابعه.

۸) کارشناس پژوهشی در وزارت نفت، موزه های بنیاد مستضعفان و سایر نهادها

۵. طول دوره و شکل نظام:

طول دوره دکتری رشته باستان شناسی حداکثر ۵ سال می باشد و به دو مرحله آموزشی و پژوهشی مستقل از هم تقسیم می شود و با دفاع از رساله پایان می پذیرد.
شکل نظام بصورت ترمی - واحدی خواهد بود و هر واحد نظری معادل ۱۶ ساعت و هر واحد عملی معادل ۳۲ ساعت در طول یک نیمسال تحصیلی تدریس می شود.

۶. تعداد و نوع واحدهای درسی:

مقطع دکتری تخصصی رشته باستان شناسی در سه گرایش پیش از تاریخ، دوران تاریخی و دوران اسلامی ارائه می شود، که در هر گرایش (بدون احتساب واحدهای جبرانی) و با احتساب رساله ۳۶ واحد به شرح جدول ذیل در نظر گرفته شده است:

ردیف	نوع درس	تعداد واحد	ملاحظات
۱	دروس تخصصی انتخابی هر گرایش	۱۸ واحد	-
۲	رساله	۱۸ واحد	-
	جمع	۳۶ واحد	-

۷. نحوه پذیرش دانشجو:

مطابق قوانین و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری

۸. مواد و ضرایب امتحانی:

گرایش		رشته	
گرایش		باستان شناسی	
			۱) پیش از تاریخ
			۲) دوران تاریخی
۳) دوران اسلامی			
<p>عناوین دروس امتحانی ۱- مجموعه دروس تخصصی در سطح کارشناسی شامل (دوره پیش از تاریخ و دوران تاریخی ایران (ایلام - مادها - هخامنشی - اشکانی - ساسانی)) و کارشناسی ارشد شامل (دوران اسلامی (معماری و شهرسازی - هنرها - فنون و صنایع - خطوط و کتابت) - مبانی باستان شناسی (تاریخچه - نظریات - روش ها و فنون)) ، ۲- استعداد تحصیلی و ۳- زبان انگلیسی.</p>			
ضرایب آزمون			
زبان انگلیسی	استعداد تحصیلی	دروس تخصصی در سطح کارشناسی و کارشناسی ارشد	
۱	۱	۴	

فصل دوم

جداول دروس

کلیات

دوره دکتری تخصصی باستان‌شناسی دارای سه گرایش با عنوان: پیش از تاریخ، دوران تاریخی و دوران اسلامی است که دانشجویانی که قصد تحصیل در هر گرایش را دارند موظف به گذراندن ۱۸ واحد دروس تخصصی انتخابی و ۱۸ واحد رساله می‌باشند. ۱۸ واحد درس تخصصی از میان دروس تخصصی انتخابی گرایش مربوط انتخاب می‌شوند. دانشجویان این رشته می‌توانند حداکثر در نیمسال دهم از رساله خود دفاع کنند.

* دروس جبرانی در نخستین نیمسال دوره دکتری باستان‌شناسی ارائه می‌شود.

* دروس جبرانی برای دانشجویانی که در مقطع کارشناسی ارشد در رشته ای غیر از باستان‌شناسی تحصیل کرده اند، الزامی است.

* دانشجویانی که مشمول دروس جبرانی می‌شوند یک نیمسال تحصیلی به سنوات آنها اضافه می‌شود.

۱. جدول شماره ۱

جدول دروس جبرانی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیشنیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	باستان‌شناسی سرزمین ایران در دوران پارینه سنگی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۲	باستان‌شناسی سرزمین ایران در دوران نوسنگی - مس سنگی	۴		۴	۶۴		۶۴	
۳	باستان‌شناسی ایران در دوران مفرغ	۲		۲	۳۲		۳۲	
۴	باستان‌شناسی ایران در دوران آهن	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۵	باستان‌شناسی پیش از تاریخ بین النهرین	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۶	باستان‌شناسی تحلیلی بین النهرین در دوران تاریخی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۷	باستان‌شناسی تحلیلی عیلام	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۸	باستان‌شناسی تحلیلی دوران ماد	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۹	باستان‌شناسی تحلیلی دوران هخامنشی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۰	باستان‌شناسی تحلیلی دوران اشکانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۱	باستان‌شناسی تحلیلی دوران ساسانی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۲	باستان‌شناسی دوران اسلامی ۱	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۳	باستان‌شناسی دوران اسلامی ۲	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	
۱۴	باستان‌شناسی دوران اسلامی ۳	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	

ادامه جدول دروس جبرانی

پیشنیاز	تعداد ساعت			تعداد واحد			نام درس	ردیف
	جمع	عملی	نظری	جمع	عملی	نظری		
-	۶۴	-	۶۴	۴	-	۴	باستان‌شناسی تطبیقی جهان اسلام	۱۵
-	۳۲	-	۳۲	۲	-	۲	تحلیل عوامل مؤثر در شکل‌گیری اندیشه، فرهنگ و تمدن اسلامی از دیدگاه باستان‌شناسی	۱۶
-	۵۷۶	-	۵۷۶	۳۶	-	۳۶	جمع	

دانشجویان هر گرایش می‌توانند حداکثر ۶ واحد از دروس بالا را متناسب با گرایش خود با تشخیص گروه آموزشی اخذ نمایند.

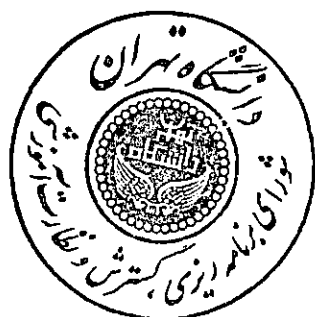

۲. جدول شماره ۲

جدول دروس تخصصی انتخابی باستان شناسی گرایش پیش از تاریخ در مقطع دکتری تخصصی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیشنیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	منطق باستان شناسی پیش از تاریخ	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۲	پژوهش های دیرین زیست محیطی در باستان شناسی پیش از تاریخ ایران	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۳	باستان شناسی پارینه سنگی (دیرین زیست محیطی، دیرین انسان شناسی)	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۴	نوسنگی گرایی در ایران و سرزمین های همجوار	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۵	تحولات فرهنگی ایران و سرزمین های همجوار در عصر مس سنگی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۶	باستان شناسی حوزه های فرهنگی ایران در هزاره سوم پیش از میلاد	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۷	باستان شناسی حوزه های فرهنگی ایران در هزاره دوم پیش از میلاد	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۸	تحلیل منابع مطالعاتی پیش از تاریخ	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۹	تکنیک های میدانی باستان شناسی (پیشرفته)	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۱۰	فن آوری ابزار های سنگی (پیشرفته)	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	۴۸	-
۱۱	برهمکنش های فرهنگی جوامع پیش از تاریخ	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
۱۲	منابع فلزات و فلز کاری در پیش از تاریخ	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	-
	جمع	۲۲	۲	۲۴	۳۵۲	۶۴	۴۱۶	

دانشجویان دکتری باستان شناسی گرایش پیش از تاریخ از میان دروس فوق ۱۸ واحد را انتخاب و می گذرانند

۳. جدول شماره ۳

جدول دروس تخصصی انتخابی باستان شناسی گرایش دوران تاریخی در مقطع دکتری
تخصصی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیشنیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	نظریه پردازی در باستان شناسی دوران تاریخی ایران	۲		۲	۳۲		-	
۲	عیلام شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۳	تحلیل روابط ایران و میانرودان در دوران تاریخی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۴	ماد شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۵	هخامنشی شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۶	بررسی تحلیلی منابع دوران تاریخی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۷	باستان شناسی قلمرو اشکانی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۸	باستان شناسی قلمرو ساسانی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۹	پژوهش های زیست محیطی در باستان شناسی دوران تاریخی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۱۰	مطالعه تطبیقی ادیان و اساطیر	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۱۱	باستان شناسی پهنه های فرهنگی ایران در دوران تاریخی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۱۲	تحلیل اقتصادی جوامع دوران تاریخی بر اساس مواد فرهنگی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
	جمع	۲۴	-	۲۴	۳۸۴	-		

دانشجویان دکتری باستان شناسی گرایش دوران تاریخی از میان دروس فوق ۱۸ واحد را انتخاب و می گذرانند

۴. جدول شماره ۴

جدول دروس تخصصی انتخابی باستان شناسی گرایش دوران اسلامی در مقطع دکتری
تخصصی

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیشیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	فلسفه هنر اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۲	بافتهای شهری و فضاهاى معماری دوران اسلامی ۱	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۳	بافتهای شهری و فضاهاى معماری دوران اسلامی ۲	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۴	حفاظت و مرمت آثار	۱	۱	۲	۱۶	۳۲	-	
۵	رویکردهای نوین در باستان شناسی دوران اسلامی (ایران و جهان) ۱	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۶	رویکردهای نوین در باستان شناسی دوران اسلامی (ایران و جهان) ۲	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۷	جغرافیای تاریخی جهان اسلام	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۸	تحلیل روابط ایران و اسلام از دیدگاه باستان شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۹	بررسی تحلیلی منابع باستان شناسی دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۱۰	بررسی رویکرد های شرق شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۱۱	باستان موسیقی شناسی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
۱۲	باستان شناسی پهنه های فرهنگی ایران در دوران اسلامی	۲	-	۲	۳۲	-	-	
-	جمع	۲۳	۱	۲۴	۳۶۸	۳۲	۴۰۰	

دانشجویان دکتری باستان شناسی گرایش دوران اسلامی از میان دروس فوق ۱۸ واحد را انتخاب و می گذرانند

فصل سوم
سرفصل دروس رشته باستان‌شناسی

سرفصل دروس تخصصی انتخابی باستان‌شناسی گرایش پیش از تاریخ در مقطع
دکتری تخصصی

منطق باستان‌شناسی پیش از تاریخ Logic of Prehistoric Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس: در باستان‌شناسی استنتاج‌ها و بازسازی‌های جوامع باستانی حاصل اندیشه و تفکر باستان‌شناسان بوده که در خارج از ذهن قرار ندارد. بیشتر بازسازی‌ها با ایجاد ارتباط منطقی بین مدارک مادی و استنتاج منطقی از آن‌ها انجام می‌شود، اگر این روند فکری با توجه به اصول معرفت‌شناسی انجام نگردد می‌تواند گمراه‌کننده باشد؛ بنابراین جهت بازشناخت بوده‌های مفقود از یافته‌های مشهود نیاز است تا باستان‌شناسان از منطق در بازسازی‌ها و تفاسیر خود استفاده نمایند.

سرفصل درس:

- درآمد
- منطق چیست؟
- ضرورت منطق
- مناسبت‌های میان منطق و فلسفه
- مناسبت‌های میان منطق و علوم طبیعی
- منطق و علوم انسانی
- باستان‌شناسی و منطق
- از منطق مشاهده تا تصور در باستان‌شناسی
- از منطق تصور تا تصدیق در باستان‌شناسی
- جایگاه زبان و مفهوم‌سازی یا تسمیه در باستان‌شناسی و حدود منطق آن
- از منطق ماده و مدارک تا متن و سند
- منطق استقرا در باستان‌شناسی
- منطق تمثیل در باستان‌شناسی
- منطق قیاس در باستان‌شناسی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- موحد، ضیا، ۱۳۶۶ درآمدی به منطق جدید، انتشارات علمی فرهنگی
- نبوی، لطف‌الله، ۱۳۸۳، مبانی منطق موجهات، تهران: انتشارات دانشگاه تربیت مدرس
- خوانساری، محمد، منطق صوری، ۱۳۸۰ تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- فلاحي، اسدالله، ۱۳۹۵، منطق تطبیقی، تهران: سمت

پژوهش‌های دیرین زیست محیطی در باستان‌شناسی پیش از تاریخ ایران
 Palaeoenvironmental Studies in the Iranian Prehistoric Archaeology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: ایجاد توانایی در دانشجویان در جهت شناخت تاثیر عوامل محیطی در روند توسعه جوامع باستان‌شناختی دوران پیش از تاریخ؛ ایجاد بسترهای مناسب برای استفاده از رهیافت‌های میان رشته‌ای؛ توانایی دانشجویان در استفاده از تکنیک‌های تحلیلی زیست بوم شناسی و باستان‌شناسی محیطی

سرفصل درس:

- مبانی و اصول و نظریه‌های باستان‌شناسی زیست محیطی
- مطالعات زیست بوم شناختی نوین در ایران
- بوم شناسی و متغیرهای اصلی آن، تنوع در زیست بوم شناسی
- اسکانگاه‌های اولیه بشر و ویژگی‌های جغرافیایی آنها
- نتایج به دست آمده از مطالعه زیست بوم دریاچه زریوار و میرآباد و دریاچه ارومیه در ایران
- بررسی نظریات مرتبط با ناپایداری‌های زیست محیطی و آغاز تولید غذا و شکل گیری شهرهای اولیه
- ناپایداری‌های زیست محیطی و بازتاب آنها در زندگی انسان
- بررسی اوضاع جغرافیایی و زیست بوم ایران از نظر ارتباط انسان با محیط طبیعی. مفهوم سازگاری انسان، جانوران و گیاهان با محیط
- بازتاب تغییرات زیست محیطی در مواد باستان‌شناختی، روش‌های آنالیز داده‌های زیست محیطی باستان‌شناختی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- کنت وات، ۱۳۸۰، مبانی محیط زیست، ترجمه عبدالحسن وهاب زاده، مشهد، جهاد دانشگاهی.
- شهریار خالدی، ۱۳۷۹، مبانی محیط زیست (عمومی و ایران)، تهران، شهر آب.
- Niknami, K. A. (2000) Methodological Aspects of Iranian Archaeology: Past and Present. Oxford: BAR International Series 852.
- Niknami, K. A. et al. (2013) Environmental and Cultural Factors Influencing Parthian Archaeological Site Distribution in the Sarfirouzabad Plain of Kermanshah, Northwest of Iran. International Journal of Geosciences, 4, 69-77.
- Djamali, M. et al. (2008). A late Pleistocene long pollen record from Lake Urmia, NW Iran. Quaternary Research, 69, 413-420.
- Wilkinson, T. J. (2003). Archaeological landscapes of the Near East. Tucson: The University of Arizona Press.
- Dincauze, D. (2000). Environmental Archaeology (Principles and Practice). Cambridge: Cambridge University Press.
- Reitz, E. E. (2012). Environmental Archaeology. Springer.

باستان‌شناسی پارینه سنگی (دیرین زیست محیطی، دیرین انسان شناسی)
 Palaeolithic Archaeology in Iran: (Palaeoanthropology, Palaeoenvironment)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: ایجاد توانایی در شناسایی و تحلیل مواد باستان‌شناختی پارینه سنگی

سرفصل درس:

- نظریات و مسایل انسان شناختی دوران پارینه سنگی در جهان
- نظریات مربوط به گسترش و مهاجرت انسان‌های دوران پارینه سنگی
- آثار و یافته‌های دوران پارینه سنگی در جهان و ایران
- مسایل جغرافیایی و زیست محیطی دوران کواترنری
- ویژگی‌های تکنولوژیک ابزارهای پارینه سنگی
- شیوه‌های گاهنگاری دوره‌های پارینه سنگی
- پراکندگی آثار پارینه سنگی در ایران
- تحلیل‌های مکانی و فضایی استقرارهای شناخته شده دوره‌های پارینه سنگی
- روش‌های نوین طبقه بندی و آنالیز مواد باستان‌شناختی دوران پارینه سنگی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- Bar-Yosef, O. (1998). On the Nature of Transitions: The Middle to Upper Palaeolithic and the Neolithic Revolution. Cambridge Archaeological Journal, 8, 141-63.
- Dibble E. and Dibble, H. L. (eds.). (1993). The Paleolithic Prehistory of the Zagros-Taurus, Philadelphia.
- Dibble, H. L. and Bar-Yosef, O. (1995). The Definition and Interpretation of Levallois Technology. Madison: Wis.

- Dincauze, D. (2000). Environmental Archaeology (Principles and Practice). Cambridge: Cambridge University Press.
- Djamali, M. et al. (2008). A late Pleistocene long pollen record from Lake Urmia, NW Iran. Quaternary Research, 69, 413-420.
- Flannery, K. V. (1996). Origins and Ecological Effects of Early Domestication in Iran and the Near East. In P. J. Ucko, The Domestication of Plants and Animals. London, 73-100.
- Minzoni-Deroche. (1993). Middle and Upper Paleolithic in the Taurus-Zagros Region. in Olszewski and Dibble (eds.). 147-58.
- Niknami, K. A. et al. (2013) Environmental and Cultural Factors Influencing Parthian Archaeological Site Distribution in the Sarfirouzabad Plain of Kermanshah, Northwest of Iran. International Journal of Geosciences, 4, 69-77.
- Reitz, E. E. (2012). Environmental Archaeology. Springer.
- Sadek-Kooros, H. (1974). Palaeolithic Cultures in Iran. In F. Bagherzadeh, Proceedings of the IInd Annual Symposium on Archaeological Research in Iran, Tehran. Tehran, 53-65.
- Smith, P. E. L. (1986). Palaeolithic Archaeology in Iran. Philadelphia.
- Wilkinson, T. J. (2003). Archaeological landscapes of the Near East. Tucson: The University of Arizona Press.

نوسنگی گرایی در ایران و سرزمین‌های همجوار

Neolitization in Iran and in its Neighboring Areas

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: بررسی روند نوسنگی شدن ایران و سرزمین‌های مجاور با تکیه بر تحولات مشهود در سبک تولید و مصرف مواد فرهنگی از دوره نوسنگی تا پایان هزاره پنجم قبل از میلاد

سرفصل درس:

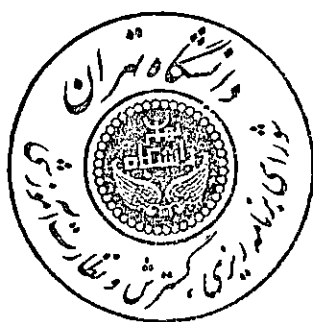
- باستان‌شناسی جنوب غرب ایران از نوسنگی تا پایان هزاره پنجم قبل از میلاد
- باستان‌شناسی زاگرس جنوبی (فارس) از نوسنگی تا پایان هزاره پنجم قبل از میلاد
- باستان‌شناسی زاگرس جنوبی (کرمان) از نوسنگی تا پایان هزاره پنجم قبل از میلاد
- باستان‌شناسی شمال شرق ایران از نوسنگی تا پایان هزاره پنجم قبل از میلاد
- باستان‌شناسی مرکز فلات ایران از نوسنگی تا پایان هزاره پنجم قبل از میلاد
- باستان‌شناسی شمال غرب ایران نوسنگی تا پایان هزاره پنجم قبل از میلاد
- باستان‌شناسی زاگرس مرکزی از نوسنگی تا پایان هزاره پنجم قبل از میلاد

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- ملک شه میرزادی، صادق، ۱۳۷۵، مبانی باستان‌شناسی ایران، بین‌النهرین، مصر، تهران، انتشارات مارلیک.
- وحدتی نسب، حامد، باستان‌شناسی پارینه سنگی ایران (از آغاز تا سپیده دم روستانشینی)، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، ۱۳۹۴.
- Matthews, R. Fazeli Nashli, H; (eds) 2013. The Neolithisation of Iran. The Formation of New Societies. Oxford: Oxbow Books.
- Petrie, C.A (ed.); 013 Ancient Iran and its neighbours, Local developments and long-range interactions in the fourth millennium BC, Oxbow Book.
- Zeder, M. (1999). Animal Domestication in the Zagros: A Review of Past and Current Research. Paléorient, 25, 11-25.

- Watkins, T. (1990). The Origins of House and Home? *World Archaeology*, 21, 336-47.
- Voigt, Mary M. and Dyson, R. H. (1992). The Chronology of Iran ca. 8000 -2000 B.C. In R. W. Ehrich, *Chronologies in Old World History* (3rd ed., 2 vols.) Chicago, 122-178.
- Voigt, Mary M. (1987). Relative and Absolute Chronologies for Iran between 6500 and 3500 B.C. In O. Aurenche, J. Evin and F. Hours, *Chronologies in the Near East: Relative Chronologies and Absolute Chronology 16,000-4,000 B.P.* (2nd vol.). Oxford: Archaeological series of Maison de l'Orient méditerranéen 3, 615-46.
- Oates, J. (1973). The Background and Development of Early Farming Communities in Mesopotamia and the Zagros. *Proceedings of the Prehistoric Society*, 39, 147-81.
- Masson, Vadim M. (1961). The First Farmers in Turkmenia. *Antiquity*, 35, 203-13.
- Dupree, L. (1972). *Prehistoric Research in Afghanistan (1959-1966)*. Philadelphia: Transactions of the American Philosophical Society, 62/4.

تحولات فرهنگی ایران و سرزمین‌های همجوار در عصر مس سنگی

The Cultural Processes of Iran and its Neighboring Areas in the Chalcolithic Period

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: بررسی تحولات فرهنگی عصر مس سنگی با تکیه بر تحولات مشهود در سبک تولید و مصرف مواد فرهنگی از در هزاره پنجم و چهارم قبل از میلاد

سرفصل درس:

باستان‌شناسی جنوب غرب ایران در هزاره پنجم و چهارم قبل از میلاد
باستان‌شناسی زاگرس جنوبی (فارس) در هزاره پنجم و چهارم قبل از میلاد
باستان‌شناسی زاگرس جنوبی (کرمان) در هزاره پنجم و چهارم قبل از میلاد
باستان‌شناسی شمال شرق ایران در هزاره پنجم و چهارم قبل از میلاد
باستان‌شناسی مرکز فلات ایران در هزاره پنجم و چهارم قبل از میلاد
باستان‌شناسی شمال غرب ایران در هزاره پنجم و چهارم قبل از میلاد
باستان‌شناسی زاگرس مرکزی در هزاره پنجم و چهارم قبل از میلاد

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- ملک شهمیرزادی، صادق، ۱۳۷۵، مبانی باستان‌شناسی ایران، بین‌النهرین، مصر، تهران، انتشارات مارلیک.
- Petrie, C.A (ed.), (2013). Ancient Iran and its neighbours, Local developments and long-range interactions in the fourth millennium BC, Oxbow Book.
  - Voigt, Mary M. and Dyson, R. H. (1992). The Chronology of Iran ca. 8000 –2000 B.C. In R. W. Ehrich, Chronologies in Old World History (3rd ed., 2 vols.) Chicago, 122-178.
  - Voigt, Mary M. (1987). Relative and Absolute Chronologies for Iran between 6500 and 3500 B.C. In O. Aurenche, J. Evin and F. Hours, Chronologies in the Near East: Relative Chronologies and Absolute Chronology 16,000-4,000 B.P. (2nd vol.). Oxford: Archaeological series of Maison de l'Orient méditerranéen 3, 615-46.
  - Oates, J. (1973). The Background and Development of Early Farming Communities in Mesopotamia and the Zagros. Proceedings of the Prehistoric Society, 39, 147-81.
  - Dupree, L. (1972). Prehistoric Research in Afghanistan (1959-1966). Philadelphia: Transactions of the American Philosophical Society, 62/4.

باستان‌شناسی حوزه‌های فرهنگی ایران در هزاره سوم پیش از میلاد
Archaeology of Iranian Cultural Spheres during the 3rd Millennium BC

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: تکمیل پیشرفته دانش دانشجویان با مباحث حوزه‌های متفاوت فرهنگی ایران

سرفصل درس:

-افق آغاز عیلامی در ایران

-سومر، آکاد، عیلام و مرهشی‌ها در هزاره سوم پیش از میلاد

- برهمکنش‌های فرهنگی حوزه خلیج فارس در هزاره سوم پیش از میلاد

- بررسی برهمکنش‌های فرهنگی ماورای باختر/خراسان بزرگ (BMAC) در هزاره سوم پیش از میلاد در حوزه شمال شرق و شرق ایران

- حوزه شمال غرب ایران در عصر مفرغ و شکل‌گیری جوامع خان سالار

- شرق ایران و چگونگی تعاملات فرهنگی با آسیای میانه و تمدن سند و ایندوس

- بررسی علل و چگونگی فروپاشی فرهنگی جوامع عصر مفرغ در پایان هزاره سوم و اوایل هزاره دوم در برخی از نقاط ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
			۱۰۰ درصد

منابع:

- اسکالونه، انریکه، باستان‌شناسی جوامع ایران باستان (در هزاره سوم پیش از میلاد)، ترجمه سید منصور سید سجادی، انتشارات سمت، ۱۳۹۵.

- پاتس، دانیل، باستان‌شناسی ایلام، ترجمه زهرا باستی، سمت، ۱۳۹۵

- سید سجادی، منصور، باستان‌شناسی آسیای مرکزی، انتشارات سمت، ۱۳۹۶.

- Potts, D. (1980). Tradition and Transformation. Tepe Yahya and the Iranian Plateau during the Third Millennium B.C. (unpublished Ph.D. dissertation). Harvard University.
- Sagona, G. (1984). The Caucasian Region in the Early Bronze Age (3 vols.). Oxford: BAR International Series 214.
- Alden, J. (1982). Trade and Politics in Proto-Elamite Iran. Current Anthropology, 23, 613-40.
- Tosi, M. (1986). The Archaeology of Early States in Middle Asia. Oriens antiquus, 3-4, 153-87.

- Amiet, P. (1979) Archaeological Discontinuity and Ethnic Duality in Elam. *Antiquity*, 53, 195-204.
- Biscione, R. (1977). The Crisis of Central Asian Urbanism in the Second Millennium B.C. and Villages as an Alternate System. In Centre National de la Recherche Scientifique, *Le plateau iranien et l'Asie centrale des origins à la conquête islamique*. Paris: Colloques Internationaux 567, 113-28.
- Schacht, R. (1987). Early Historic Cultures. In F. Hole, *the Archaeology of Western Iran*. Washington, D.C, 171-204.

باستان‌شناسی حوزه‌های فرهنگی ایران در هزاره دوم پیش از میلاد
 Archaeology of Iranian Cultural Spheres during the 2nd Millennium BC

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: دارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس: تکمیل پیشرفته دانش دانشجویان با مباحث حوزه‌های متفاوت فرهنگی ایران

سرفصل درس:

- برهمکنش‌های فرهنگی حوزه‌های مختلف فرهنگی در هزاره دوم پیش از میلاد
- حوزه شمال غرب ایران در عصر مفرغ و شکل‌گیری جوامع خان سالار
- شرق ایران و چگونگی تعاملات فرهنگی با آسیای میانه و تمدن سند و ایندوس
- بررسی علل و چگونگی فروپاشی فرهنگی جوامع عصر مفرغ در پایان هزاره سوم و اوایل هزاره دوم در برخی از نقاط ایران
- دوره گذار از عصر مفرغ به آهن در ایران و شاخصه‌های آن
- فرضیه مهاجرت آریایی‌ها به ایران و چالش‌های باستان‌شناختی آن
- شاخصه‌های عصر آهن در مناطق مختلف ایران
- عیلام نو و برهمکنش‌های آن با جوامع داخل فلات و بین‌النهرین
- آشور نو، اورارتو، شمال غرب و جنوب غرب ایران در هزاره اول پیش از میلاد

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- Levine, L. (1987). The Iron Age. In F. Hole, the Archaeology of Western Iran. Washington, D.C., 229-50.
- Muscarella, O. W. (1994). North-western Iran: Bronze Age to Iron. In A. Çilingiroğlu and D. H. French, Anatolian Iron Ages 3. Ankara, 139-55.
- Young, T. C., Jr. (1956). A Comparative Ceramic Chronology for Western Iran, 1500-500 B.C. Iran, 3, 1965, 53-85.

تحلیل منابع مطالعاتی پیش از تاریخ

Analytical Study of Prehistoric Sources

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس: با توجه به عدم وجود منابع نوشتاری، سکه‌ها و سایر منابع ارزشمند که در دوران تاریخی یاری گر باستان‌شناسان برای تفسیر و تحلیل یافته‌های باستان‌شناختی است، پژوهشگران لازم است تا با استفاده از سایر منابع به تفسیر یافته‌های پیش از تاریخی خود پردازند. هدف از این درس آشنایی دانشجویان با منابع اطلاعاتی است که می‌تواند باستان‌شناسان را در تفسیر و تحلیل یافته‌های پیش از تاریخی کمک کند.

سرفصل درس:

- مبانی نظری تفاسیر باستان‌شناسی
- نقد منابع باستان‌شناختی شامل:
- مطالعات جغرافیایی
- مطالعات گیاه باستان‌شناختی
- مطالعات استخوان شناسی
- مطالعات دیرین اقلیم شناسی
- مطالعات آب شناسی

روش ارزیابی:

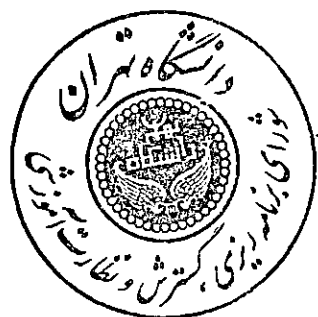
ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- Johnson, M. (2010). *Archaeological Theory: An Introduction* (2nd Edition). Chicester: Wiley-Blackwell Publication.
- Renfrew, C. and Bahn P. G. (2016). *Archaeology: Theories, Methods and Practice* (7nd Edidion). London: Thames and Hudson publication.
- Voigt, Mary M. (1987). *Relative and Absolute Chronologies for Iran between 6500 and 3500 B.C.* In .O. Aurenche, J. Evin, and F. Hours, *Chronologies in the Near East: Relative Chronologies and Absolute Chronology 16,000-4,000 B.P.* (2 vols). Oxford: Archaeological series of Maison de l'Orient méditerranéen 3, 615-46.

- Voigt, Mary M. and Dyson, R. H. (1992). The Chronology of Iran ca. 8000 –2000 B.C. in Robert W. Ehrich, *Chronologies in Old World History* (3rd ed., 2 vols.). Chicago, 122-178.
- Watkins, T. (1990). The Origins of House and Home? *World Archaeology*, 21, 336-47.
- Zeder, M. (1999). Animal Domestication in the Zagros: A Review of Past and Current Research. *Paléorient*, 25, 11-25.
- Tosi, M. (1986). The Archaeology of Early States in Middle Asia. *Oriens antiquus*, 3-4, 153-87.
- Algaze, G., 2008. *Ancient Mesopotamia at the Dawn of Civilization: The Evolution of an Urban Landscape*, Chicago: Chicago University Press.
- Pollock, S. 1999. *Ancient Mesopotamia*, Cambridge: Cambridge University Press.

تکنیک‌های میدانی باستان‌شناسی (پیشرفته)
Archaeological Fieldwork Techniques (Advanced)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی انتخابی

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

پیشنیاز: ندارد

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

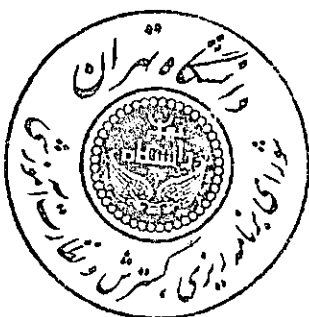
هدف درس: نحوه باستان‌شناسی و شناخت چگونگی سازمان یافتن محوطه‌ها در یک گستره جغرافیایی؛ درک و تفسیر پراکنش فضائی محوطه‌های باستان‌شناختی در چشم اندازهای باستان‌شناختی؛ کسب مهارت عملی در انجام در بررسی‌های روشمند میدانی

سرفصل درس نظری:

- اهمیت و شناخت روش‌های بررسی در باستان‌شناسی
- وظایف و اهداف بررسی میدانی
- قابلیت‌ها و محدودیت‌های بررسی‌های باستان‌شناختی
- انواع شیوه‌های بررسی و شیوه‌های نمونه برداری
- بررسی‌های فراگیر منطقه ای
- تحلیل الگوهای استقراری در بررسی‌های باستان‌شناختی
- تحلیل جذب زیست محیطی مکان‌های باستانی بر اساس بررسی
- نظریه مکان مرکزی و کاربرد آن در بررسی باستان‌شناسی
- تعیین اندازه و سلسه مراتب مکان‌های باستانی بر اساس بررسی‌های باستان‌شناسی
- آنالیز عملی: آزمایش و سنجش فرضیات بر اساس بررسی‌های باستان‌شناسی
- آنالیز عملی: تفسیر الگوهای استقراری بر اساس مکان گزینی استقرارهای باستانی
- آنالیز عملی: تهیه نقشه تحلیلی GIS
- آنالیز عملی: بهره گیری از تصاویر ماهواره ای و عکس‌های هوایی در بررسی‌های باستان‌شناسی.

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کاوش میدانی
- شرکت در بررسی میدانی
- شرکت در کارگاه GIS و تولید و تحلیل نقشه‌ها

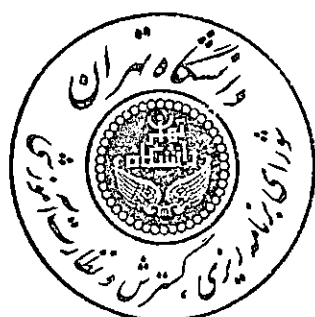

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- نیکنامی کمال الدین و حسین صبری ۱۳۹۲، روش‌های میدانی در باستان‌شناسی (ترجمه)، تهران: سمت.
- هول، فرانک، ۱۳۸۱، موضوع‌ها و مشکلات باستان‌شناسی ایران، در باستان‌شناسی غرب ایران، زیر نظر فرانک هول، تهران: سمت، صص: ۲۵-۴۹.
- Niknami, K. A. (2000). Methodological Aspects of Iranian Archaeology: Past and Present. Oxford: BAR International Series 852.
- Niknami K. A. et al. (2009). Spatial Pattern of Archaeological Site Distribution on the Eastern shores of Lake Urmia, Northwestern Iran. *Archeologia e Calcolatori*, 20, 261-276.
- Lee, J. and Wong, D. W. S. (2003). Statistical Analysis with Arch view GIS. New York: Willy.
- Lock, G. and Harris, T. (2006). Enhancing predictive archaeological modeling: integrating location, landscape, and culture. In: Mark W. Mehrer and Konnie L. Wescott (eds.), *GIS and Archaeological Site Location Modeling*. London: Taylor and Francis, 41-62.
- Whitley, T. G. (2006). Predictive modeling in a homogeneous environment: an example from the Charleston Naval Weapons Station, South Carolina. In: Mark W. Mehrer and Konnie L. Wescott (eds.), *GIS and Archaeological Site Location Modeling*. London: Taylor and Francis, 335-394.
- Conolly, J. and Lake, M. (2006). *Geographical Information System in Archaeology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mortensen, P. (1979) The Hulailan survey: a note on the relationship between aims and method. *Akten des VII Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie, München 1976*. *Archäologische Mitteilungen aus Iran, Suppl.* 6, 3-8.
- Bar- Yosef, O. (1993). Site formation processes from Levantine viewpoint, in Paul Goldberg. In Nash, D. and Petraglia, T. M. D. (eds.), *Formation Processes in Archaeological Context*. Prehistory Press, 13 - 32.

فن آوری ابزار های سنگی (پیشرفته) Stone Tools Technology (Advanced)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: دارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس:

سنگ اولین ماده ای است که بوفور در محیط طبیعی انسان های اولیه قرار داشته است و انسان ها سنگ را برای رفع نیاز های خود به اشکال گوناگون در آورده اند در تبدیل سنگ های ساده به ابزار های کاربردی انسان ها خلاقیت ها و مهارت های ویژه ای که از آنها بعنوان نخستین فن آوری ها نام برده میشود بکار برده اند که گرچه در ظاهر ساده بنظر می رسند ولی به نسبت زمان خود بسیار آگاهانه و با پیچیدگی هایی همراه بوده اند که از ادراک سه بعدی، تقارن و درک تناسب می توان نام برد. هدف از این درس آشنایی با خلاقیت ها و مهارت های بکار گرفته شده در تولید ابزار های سنگی است.

سرفصل درس نظری:

مبانی نظری تولید و کار برد ابزار های سنگی با تاکید بر دوران پارینه سنگی و نوسنگی

مباحثی در زمینه باستان شناسی شناختی و تکامل مغز

رابطه میان تکامل مغز و ایجاد مهارت و قابلیت ابزار سازی

شناخت منابع سنگ و شیوه های بهره برداری از آن ها

روش های تولید ابزار های سنگی

رابطه اشکال ابزار ها با کاربرد آن ها

ویژگی صنعت ابزار های دوره های مختلف: الدوان، آشولین، موسترن، زارزین و برادوستین

ویژگی های صنعت ابزار سازی دوره فراپارینه سنگی و نوسنگی

سرفصل درس عملی:

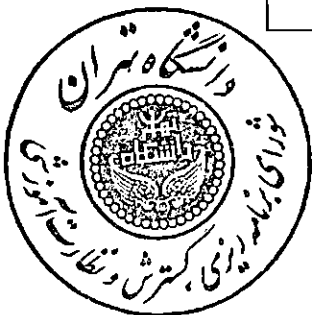
شرکت در کارگاه های ابزار شناسی

انجام عملی اندازه گیری ها و طبقه بندی ابزار های سنگی

انجام عملی محاسبات با نرم افزار های مرتبط

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- Bar-Yosef, O., 1998. On the Nature of Transitions: The Middle to Upper Palaeolithic and the Neolithic Revolution. *Cambridge Archaeological Journal*, 8, 141-63.
- Binford, Lewis R., and Sally R. Binford, 1966. A Preliminary analysis of functional variability in the Mousterian of Levallois facies. *American Anthropologist (New Series)*, 68 (2): 238-295.
- Casteel, R. W., 1977, Characterization of faunal assemblage and the minimum number of individuals determined from paired elements: continuing problems in archaeology. *Journal of Archaeological Science* 4, 125-134.
- Cool, H. E., and Baxter, M. J., 1996. Quantifying glass assemblages. *Annales du 13e Congres de association internationale pour l'Histoire dim Verre*, pp. 93-101.
- Crabtree, D. E., 1972, An Introduction to flintworking. *Occasional Papers of the Idaho State University Museum*, No. 28.
- Dibble E. and Dibble, H. L. (eds.). 1993. *The Paleolithic Prehistory of the Zagros-Taurus*, Philadelphia.
- Dibble, H. L. and Bar-Yosef, O., 1995. *The Definition and Interpretation of Levallois Technology*. Madison: Wis.
- Dincauze, D. (2000). *Environmental Archaeology (Principles and Practice)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Douglass, M. and L. Wandsnider, 2012. Fragmentation resistant measures of chipped stone abundance and size: results of an experimental investigation of the impact of cattle trampling on surface chipped stone scatters, *Plains Anthropologist*, Vol. 57, No. 224, pp. 353-365.
- Eren, Metin I.; Andrew R. Boehm, Brooke M. Morgan, Rick Anderson, Brian Andrews ۲۰۱۱. Flaked stone taphonomy: a controlled experimental study of the effects of sediment consolidation on flake edge morphology, *Journal of Taphonomy* 9 (3): 201-217.
- Smith, P. E. L., 1986. *Palaeolithic Archaeology in Iran*. Philadelphia.
- Shott, M. J., 2000, The quantification problem in stone-tool assemblages, *American Antiquity* 65, 725-738.

برهمکنش های فرهنگی جوامع پیش از تاریخ Cultural Interactions of Prehistoric Societies

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با برهمکنش های فرهنگی جوامع پیش از تاریخی بر اساس داده های باستان شناختی

سرفصل درس:

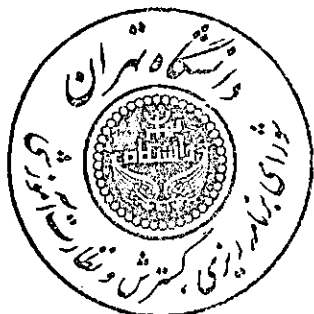
- برهمکنش های فرهنگی در دوره نوسنگی ماقبل سفال ساکنان زاگرس مرکزی با جوامع بین النهرین؛ آسیای صغیر و منطقه لوانت
- ابعاد نوسنگی شدن در جوامع پیش از تاریخ جوامع ایران، بین النهرین، آسیای صغیر و منطقه لوانت
- اهلی شدن حیوانات و گیاهان و ابعاد اثرات آن در جوامع پیش از تاریخ ایران با مناطق همجوار
- بررسی سطح روابط فرهنگی ساکنان شمال غرب، زاگرس مرکزی و جنوب غرب ایران در دوره هزاره ششم و پنجم قبل از میلاد با ساکنان جوامع پیش از تاریخ بین النهرین
- بررسی برهمکنش های فرهنگی ساکنان شمال شرق ایران در هزاره ششم، پنجم و چهارم قبل از میلاد با جوامع ساکن در آسیای مرکزی
- بررسی برهمکنش فرهنگی جوامع ساکن در ایران با جوامع بین النهرین در طی هزاره چهارم
- بررسی برهمکنش های فرهنگی جوامع ساکن در شمال ایران با جوامع حوزه دریای خزر

روش ارزیابی:

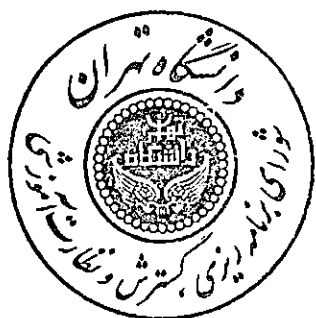
ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- ملک شه میرزادی، صادق، ۱۳۷۵، مبانی باستان شناسی ایران، بین النهرین، مصر، تهران، انتشارات مارلیک.
- Zeder, M. (1999). Animal Domestication in the Zagros: A Review of Past and Current Research. *Paléorient*, 25, 11-25.
- Watkins, T. (1990). The Origins of House and Home? *World Archaeology*, 21, 336-47.

- Voigt, Mary M. and Dyson, R. H. (1992). The Chronology of Iran ca. 8000 –2000 B.C. in Robert W. Ehrich, *Chronologies in Old World History* (3rd ed., 2 vols.). Chicago, 122-178.
- Voigt, Mary M. (1987). Relative and Absolute Chronologies for Iran between 6500 and 3500 B.C. In .O. Aurenche, J. Evin, and F. Hours, *Chronologies in the Near East: Relative Chronologies and Absolute Chronology 16,000-4,000 B.P.* (2 vols). Oxford: Archaeological series of Maison de l’Orient méditerranéen 3, 615-46.
- Oates, J. (1973). The Background and Development of Early Farming Communities in Mesopotamia and the Zagros. *Proceedings of the Prehistoric Society*, 39, 147-81.
- Masson, Vadim M. (1961). The First Farmers in Turkmenia. *Antiquity*, 35, 203-13.
- Dupree, L. (1972). Prehistoric Research in Afghanistan (1959-1966). Philadelphia: *Transactions of the American Philosophical Society* 62/4.

منابع فلزات و فلزکاری در پیش از تاریخ Mining Resources and Metallurgy in the Prehistory

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: می‌توان گفت پس از توسعه سفال‌گری این فلزگری است که مهمترین دستاورد جوامع کهن در مسیر توسعه فرهنگی است. در ایران نیز به واسطه وجود منابع فلزی از هزاره ششم پ.م شاهد رواج استفاده از فلزات و از هزاره پنجم پ.م در فلات مرکزی شاهد فراوری فلزات هستیم. با توجه به اهمیت فلز در توسعه فرهنگی و فناوری جوامع که تا به امروز نیز این اهمیت را می‌توان درک کرد و نیز پیشینه کهن آن در ایران به عنوان یکی از قدیمی‌ترین مراکز فلزگری در جهان شناخته می‌شود لازم است تا دانشجویان بیشتر با روند توسعه این صنعت در ایران آشنا شوند.

سرفصل درس:

- ویژگی‌های جغرافیایی و زمین ریخت فلات ایران
- پیشینه فلزگری در ایران
- روند توسعه فلزگری در ایران
- شناخت مراکز مهم فلزگری در ایران (پیش از تاریخ)
- شناخت شیوه‌های معدن‌کاری فلزات و شناخت توزیع معادن باستانی در ایران
- مطالعه آثار فلزی پیش از تاریخ (تکنیک‌های ساخت و منشاء یابی)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ در صد			۵۰ در صد

منابع:

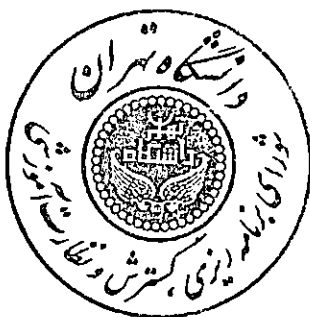
- احسانی، محمد تقی، ۱۳۸۲، هفت هزار سال هنر فلزکاری در ایران، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- توحیدی، فائق، ۱۳۹۴، فن و هنر فلزکاری در ایران، تهران، سمت.
- خادمی ندوشن، ف.، نایب پور، م. و سودایی، ب. ۱۳۹۰، شناسایی منابع فلزی استحصال نقره برای ضرب - سکه‌های اشکانی در استان ماد بزرگ با روش PIXE، مجله مطالعات باستان شناسی ۳ صص. ۷۹-۸۸.

- گزارش مقدماتی مطالعات فلزکاری و معدن کاری کهن در محوطه‌های باستانی پیش از تاریخ اریسمان و وشنوه (کاشان، قم)، ۱۳۸۱، سازمان میراث فرهنگی کشور.

- مؤمن زاده، مزده، ۱۳۸۱، کمیته مطالعات معدن کاری و فلزکاری کهن، تهران، انتشارات سازمان میراث فرهنگی.

- Bazargani-Guilani, K. Parchekani, M. & Nekouvaght Tak, M. A. 2008- Mineralization in the Taroum mountains, View to Barik-Ab Pb-Zn (Cu) deposit, Western Central Alborz, Iran, WSEAS Conferences in Cambridge 1: 55-63.
- Casaletto, M. P. De Caro, T. Ingo, G. M. Riccucci, C. 2006. Production of Reference Ancient Cu-Based Alloys and Their Accelerated Degradation Methods. Applied Physics A: Materials Science and Processing, 83, 618-623.
- Frame, L. 2010. Metallurgical Investigations at Godin Tepe, Iran, Part I: The Metal Finds, Journal of Archaeological Science, 37, 1700-1715.
- Frahm, E. 2014. Scanning Electron Microscopy (SEM); Applications in Archaeology, Department of Archaeology, University of Sheffield.
- Hauptmann, A. 2007. The Archaeometallurgy of Copper "Evidence from Faynan, Jordan. In: G. A. Wagner, B. Herrmann (eds.), Natural Science in Archaeology, Springer, pp.230-275.
- Henderson, J. 2000. The Science and Archaeology of Materials; An investigation of inorganic materials. London and New York: Routledge.
- Junk, M. 2003. Material Properties of Copper Alloys Containing Arsenic, Antimony, and Bismuth, the Material of Early Bronze Age Ingot Torques. Germany: Unpublished Ph. D. Dissertation, der Technischen Universität Bergakademie Freiberg.
- Pigott, V. C. 2004. On the Importance of Iran in the Study of Prehistoric Copper-Base Metallurgy: Proceedings of International Conference, Persia's Ancient Splendour, Mining, Handicraft and Archaeology pp. 30-45.
- Roberts, Benjamin W. and Thornton, C. (eds.), (2014). Archaeometallurgy in Global Perspective: Methods and Syntheses. New York: Springer.
- Vatandoust, A., Parzinger, H., and Helwing, B. (eds.), (2011). Early Mining and Metallurgy on the Western Central Iranian Plateau: The First Five Years of Work. Germany: Verlag Philipp von Zabern.

سرفصل دروس تخصصی انتخابی باستان شناسی گرایش دوران تاریخی
در مقطع دکتری تخصصی

نظریه پردازی در باستان شناسی دوران تاریخی ایران Theorizing in Historical Archaeology of Iran

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف از این درس، چگونگی ارائه یک نظریه باستانشناسی با رعایت اصول و قواعد علمی است. در این درس، موضوع ها براساس موارد مشکل ساز و یا حل نشده برای دانشجویان، توسط خود آنان در ابتدای ترم ارائه می گردد. همچنین توانایی دانشجو در ارائه یا نقد نظریه ها در زمینه تاریخ و باستانشناسی با استفاده از شواهد و مدارک باستانشناسی و نوشتاری سنجیده می شود.

سرفصل درس:

مباحث این درس، براساس پیشنهاد دانشجویان و مباحث حل نشده آنها، انتخاب و به نوبت به بحث گذاشته می شود.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- رو، ژ، ۱۳۶۹، بین النهرین باستان، ترجمه ع. هوشنگ مهدوی، نشر آبی، تهران.
- پارو، آ، ۱۳۹۱، سومر و اکد، ترجمه م.ر. صراف، ابکایی خاوری، انتشارات سمت، تهران.
- گرشویچ، ایلیا، ۱۳۸۷، تاریخ ایران دوره ماد (از مجموعه‌ی تاریخ کمبریج)، ترجمه‌ی بهرام شالگونی، تهران: انتشارات جامی .
- Curtis, J. and Reade, J. (1998). Art and Empire: Treasures from Assyria in the British Museum. London: British Museum Press.
- Alvarez-Mon, J., Basello, G. & Wicks, Y., 2017. The World of Elam, Routledge.
- Robinson, A. (2000). The Story of Writing. Thames & Hudson.
- Schmitt, R. (2000). The Old Persian Inscriptions of Naqsh-I Rostam and Persepolis. London.
- Kroll, S. (2003). Medes and Persians in Transcaucasia? Archaeological Horizons in North-western Iran and Transcaucasia. In G. B. Lanfranchi, M. Roaf, and R. Rollinger, Continuity of Empire (?): Assyria, Media, Persia. Padova: S.a.r.g.o.n Editrice e Libreria, 281-87.

عیلام شناسی Archaeology of Elam

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف این درس آشنایی با محتوای تحلیلی و مقایسه ای عنوان‌های مهم در باستان‌شناسی عیلام با ورود به جزئیات بیشتر است.

سرفصل درس:

- تاریخچه کشفیات، پژوهش‌ها و کاوش‌ها
- مرزها، راه‌ها و تجارت در دوره عیلام
- خط و نوشته‌ها
- تدفین و آرامگاه‌های سلطنتی عیلامی
- نقوش برجسته عیلامی
- فروپاشی عیلام

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- رو، ژ.، ۱۳۶۹، بین النهرین باستان، ترجمه ع. هوشنگ مهدوی، نشر آبی، تهران.
- پارو، آ.، ۱۳۹۱، سومر و اکد، ترجمه م.ر. صراف، ابکایی خاوری، انتشارات سمت، تهران.
- Alvarez-Mon, J., Basello, G. & Wicks, Y., 2017. The World of Elam, Routledge.
- Curtis, J. and Reade, J. (1998). Art and Empire: Treasures from Assyria in the British Museum. London: British Museum Press.
- Reade, J. (1998). Assyrian Sculptures. London: British Museum Press.
- Roaf, M. (2002). Cultural Atlas of Mesopotamia and the Ancient Near East. Facts on File books.
- Pollock, S. (1999). Ancient Mesopotamia. Cambridge: Cambridge University Press.

تحلیل روابط ایران و میانرودان در دوران تاریخی

Analyzing Interrelationships between Irans and Mesopotamia during Historical Periods

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

پیشنیاز: ندارد

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: دارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس: هدف این درس آشنایی با محتوای تحلیلی و مقایسه ای عنوان‌های مهم در باستان‌شناسی میانرودان و ایران با ورود به جزئیات بیشتر است. همچنین سیر تحول مفهوم میانرودان در تفکر غرب که اهمیت بنیادین در درک موضوعات مربوط به میانرودان دارد، بررسی می‌گردد. در این واحد درسی همچنین کیفیت روابط ایران و میانرودان را در طول دوران تاریخی مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. هدف آن است که دانشجویان مقطع دکتری با عوامل تأثیر گذار بر روابط ایران و میانرودان در دوران تاریخی آشنا شده و بر آن اساس به تحلیل شواهد باستان‌شناختی ناشی از رابطه ایران و میانرودان پردازند.

سرفصل درس:

- تاریخچه کشفیات، پژوهش‌ها و کاوش‌ها در میانرودان.
- جغرافیای ایران و میانرودان، مرزها، راه‌ها و تجارت زمینی و دریایی (ایران، ایلام و میانرودان).
- اور: کاوش‌های وولی، گورستان سلطنتی، آثار شاخص، تداوم عناصر هنری، بازی اور (مقایسه با شهر سوخته و جیرفت).
- کودورها (کاسی‌ها، تداوم نقوش، نجوم).
- بابل: شهر، معماری، آثار، مفهوم و تأثیر میراث بابل بر جهان معاصر.
- زیگورات‌ها (سومر، بابل، ایلام).
- خط‌ها و نوشته‌ها (میانرودان و ایلام).
- آشور: سنت لمسوها، آرامگاه‌های سلطنتی (آشور و ایلام)، نقش برجسته‌های آشوری (همراه با نقش ایلامی‌ها).
- فروپاشی ایلام و آشور.
- کیفیت حضور سیاسی و فرهنگی ایران در بین‌النهرین از نیمه دوم هزاره اول پیش از میلاد تا ظهور اسلام

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- پارو، آ.، ۱۳۹۱، سومر و اکد، ترجمه م. ر. صراف، م. ابکایی خاوری، انتشارات سمت، تهران.

رو، ژ.، ۱۳۶۹، بین النهرین باستان، ترجمه ع. هوشنگ مهدوی، نشر آبی، تهران.

- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.

- Alvarez-Mon, J., Basello, G. & Wicks, Y., 2017. The World of Elam, Routledge.
- Curtis, J. and Reade, J. (1998). Art and Empire: Treasures from Assyria in the British Museum. London: British Museum Press.
- Reade, J. (1998). Assyrian Sculptures. London: British Museum Press.
- Roaf, M. (2002). Cultural Atlas of Mesopotamia and the Ancient Near East. Facts on File books.
- Pollock, S. (1999). Ancient Mesopotamia. Cambridge: Cambridge University Press.

ماد شناسی
Median Studies

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف درس، ورود به موضوعات تخصصی تر در زمینه مادشناسی است. بسیاری از مباحث، به آثار موجود در فراسوی مرزهای کنونی ایران می‌پردازد. همچنین بخش اصلی درس تمرین دید باستانشناسانه در این دوره مهم، بررسی شیوه‌های هنری، تحلیل داده‌ها و نقش آن در تشخیص و شناسایی آثار است.

سرفصل درس:

- تاریخچه پژوهشها.
- معماری عصر آهن (مادی).
- هنر ماد (شواهد و عناصر هنری).
- نقش فرایندهای تاریخی در شکل‌گیری هنر و معماری ماد
- تأثیرات متقابل هنر و معماری ماد با الگوهای هنر و معماری سرزمین‌های مجاور
- تداوم هنر ماد در عصر هخامنشی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- اومستد، ا.ت.، ۱۳۵۷، تاریخ شاهنشاهی هخامنشی، ترجمه دکتر م. مقدم، انتشارات امیرکبیر.
- بریان، پ.، ۱۳۸۵، امپراتوری هخامنشیان، ترجمه ناهید فروغان، نشر فرزانه روز.
- کرتیس، ج.، تالیس، ن.، ۱۳۹۲، امپراتوری فراموش شده، ویراستاران ج. کرتیس و ن. تالیس، ترجمه خ. بهاری، نشر فرزانه روز، تهران.
- گیرشمن، ر.، ۱۳۴۴، هنر ایران: ماد و هخامنشی، ترجمه دکتر ع. بهنام، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- دوره کامل تاریخ هخامنشی دانشگاه کرونینگن.

هخامنشی شناسی Achaemenid Studies

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف درس، ورود به موضوعات تخصصی تر در زمینه هخامنشی شناسی است. بسیاری از مباحث، به آثار موجود در فراسوی مرزهای کنونی ایران می‌پردازد. همچنین بخش اصلی درس تمرین دید باستانشناسانه در این دوره مهم، بررسی شیوه‌های هنری، تحلیل داده‌ها و نقش آن در تشخیص و شناسایی آثار است.

سرفصل درس:

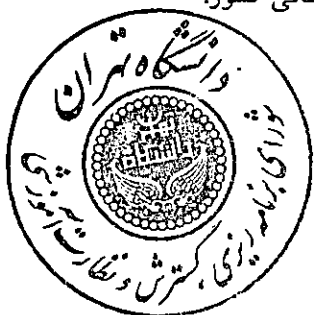
- تاریخچه پژوهشها.
- منابع و شواهد نوشتاری برای شناخت دوره هخامنشی.
- تاریخ فشرده هخامنشیان با رویکرد شواهد و یافته‌های باستان‌شناسی.
- معماری هخامنشی: پاسارگاد، تخت جمشید، شوش، همدان، بابل، فرمشگان، ...
- هنر هخامنشی: نقش برجسته ها، مهرها، فلزکاری، جنگ افزارها، ...
- آثار و هنر هخامنشی در سرزمین‌های دیگر: بابل، آناتولی، مصر، یونان، هند، قفقاز، آسیای میانه، مدیترانه شرقی، قبرس، ...

روش ارزیابی:

ارزیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- استروناخ، د.، ۱۳۷۹، پاسارگاد، ترجمه دکتر ح. خطیب شهیدی، انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور.
- اشمیت، ۱۳۴۲، تخت جمشید، انتشارات امیر کبیر.
- اومستد، ا.ت.، ۱۳۵۷، تاریخ شاهنشاهی هخامنشی، ترجمه دکتر م. مقدم، انتشارات امیر کبیر.
- بریان، پ.، ۱۳۸۵، امپراتوری هخامنشیان، ترجمه ناهید فروغان، نشر فرزانه روز.
- روف، م.، ۱۳۷۸، حجاری و حجاران تخت جمشید، هوشنگ غیائی نژاد، انتشارات سازمان میراث فرهنگی کشور.

- کرتیس، ج.، تالیس، ن.، ۱۳۹۲، امپراتوری فراموش شده، ویراستاران ج. کرتیس و ن. تالیس، ترجمه خ. بهاری، نشر فرزاد روز، تهران.
- گیرشمن، ر.، ۱۳۴۴، هنر ایران: ماد و هخامنشی، ترجمه دکتر ع. بهنام، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- دوره کامل تاریخ هخامنشی دانشگاه کرونینگن.

بررسی تحلیلی منابع دوران تاریخی Analytical Study of the Historical Sources

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: هدف درس آشنایی با شواهد نوشتاری، بویژه منابع تاریخی مرتبط با ایران باستان و همچنین چگونه خواندن و بررسی تحلیلی هریک براساس رویکرد آن متن و شیوه بکار بردن آن منابع در پژوهشهای باستان‌شناسی است. به دلیل تنوع متون از سده نهم تا سوم پیش از میلاد، تکیه اصلی این درس روی منابع مربوط به این زمان تا پایان دوره هخامنشی است.

سرفصل درس:

- تاریخچه ارتباط متون با باستان‌شناسی.
- تحلیل متون عهد عتیق مربوط به ایران (کتاب استر، اشعیا، دانیال).
- آغاز خط و نوشتار در عیلام و میانرودان، پیدایش بایگانی‌ها.
- متون سومری، بابلی، آشوری.
- متون کلاسیک (هرودوت، کتسیاس، گزنفون، دیودور، آریان، کوئتیوس کورتیوس روفوسف ...)
- متون هخامنشی: متون سلطنتی، متون اداری (بارو و خزانه تخت جمشید)، نوشته‌های دیگر.
- اوستا.
- متون سلوکی و اشکانی.
- متون ساسانی: کتیبه‌ها و کتاب‌ها.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- ا-رانسکی، ای.م.، ۱۳۵۸، مقدمه فقه اللغة ایرانی، ترجمه کریم کشاورز، انتشارات پیام.
- شارب، ر.ن.، ۱۳۴۹، فرمانهای شاهنشاهان هخامنشی، دانشگاه پهلوی شیراز.
- فردویش، ی.، ۱۳۶۵، زبانهای خاموش، ترجمه ی. ثمره و ب. قریب، بنیاد مطالعات و تحقیقات فرهنگی.

- ستالپر، م.و.، ۱۳۹۲، "زبان‌ها و کتیبه‌های هخامنشی"، امپراتوری فراموش شده، ویراستاران ج. کرتیس و ن. تالیس، ترجمه خ. بهاری، نشر فرزانه روز، تهران: ۳۷-۵۴.
- فینکل، ا.، ۱۳۹۲، "رمزگشایی خط میخی هخامنشی"، امپراتوری فراموش شده، ویراستاران ج. کرتیس و ن. تالیس، ترجمه خ. بهاری، نشر فرزانه روز، تهران: ۵۹-۶۸.
- Kent, R. G. (1953). Old Persian Grammar. New Haven.
- Pope, M. (1999). The Story of Decipherment: from Egyptian Hieroglyphs to Maya Script. Thames & Hudson.
- Robinson, A. (2000). The Story of Writing. Thames & Hudson.

باستان‌شناسی قلمرو اشکانی
Archaeology of Iran in the Parthians Territory

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: دارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس: یکی از ادوار مهم تاریخ ایران همزمان با عصر یونانی مآبی (دوره سلوکی و اشکانی یا پارتی) است. دوره ای که در پس هجوم اسکندر به مشرق زمین و سلوکیان شکل گرفت. عصر یونانی مآبی به دلایل زیادی از قبیل ورود بیگانگان به مشرق، روی کار آمدن سلوکیان، شکل گیری حکومت‌های محلی بومی و بیگانه، روی کار آمدن اشکانیان، منابع تاریخی پیچیده و مبهم، درک ناقص باستان‌شناسان از فرهنگ مادی این عصر کلیدی در حوزه ایران فرهنگی دوره ای بسیار مبهم و پیچیده به شمار می‌آید. ارائه مباحث تحلیلی درست و علمی این ابهامات، پیچیدگی‌ها و آشفتگی‌های منابع مادی و مکتوب، می‌تواند درک و شناخت واقعی و منطقی ای از باستان‌شناسی ایران در عصر یونانی مآبی را برای دانشجویان دوره دکتری فراهم سازد.

سرفصل درس:

- اوضاع سیاسی و فرهنگی مغرب زمین با مرکزیت یونان در پیش از عصر هلنستی
- تحلیل ساختار اداری و اقتصادی اواخر شاهنشاهی هخامنشی و اقدامات منسوب به اسکندر و جانشینان او در این حوزه.
- نظام اداری و اقتصادی دوره سلوکی (نظام سکه زنی، منابع مکتوب بابلی و کلاسیک غربی)
- چگونگی شکل گیری حکومت‌های محلی در دوره سلوکی و نقش آنان در تحولات سرزمینی.
- اشکانیان در شمال شرق ایران به روایت فرهنگ مادی و منابع تاریخی (ابهامات و راهکارها)
- ابهامات و پیچیدگی‌های فرهنگ مادی و منابع تاریخی در درک ساختار اداری شاهنشاهی اشکانی.
- ابهامات و پیچیدگی‌های برخی مواد فرهنگی دوران سلوکی و اشکانی (سفال، مهر و ...) و نقش آنان در تحلیل‌های باستان‌شناختی این دوران.
- تحلیل جایگاه و حوزه ارمنستان بزرگ در دوران سلوکی و اشکانی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- آلتهايم فرانس، نوشته‌هایی در باب تاريخ و فرهنگ اشکانيان، ترجمه هوشنگ صادقي، تهران، پژوهشگاه سازمان ميراث فرهنگي، صنايع دستي و گردشگري، ۱۳۸۸.
- برنارد پل، سلوکی‌ها در آسیای مرکزی، در مجموعه مقالات تاريخ و تمدنهای آسیای مرکزی، بخش دوم از ج ۱، ترجمه صادق ملک شهميزادي، تهران، انتشارات وزارت خارجه، ۱۳۷۵.
- بهزادي رقيه، قوم‌های کهن در آسیای مرکزی و فلات ايران، تهران، موسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۳.
- پیگولوسکایا. ن، شهرهای ايران در روزگار پارتیان و ساسانیان، ترجمه عنایت ا. رضا، چاپ سوم، تهران، انتشارات علمی و فرهنگي، ۱۳۷۷.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین‌النهرین و ايران در دوران اشکانی و ساسانی، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- یارشاطر، احسان، ۱۳۸۷، تاريخ ايران (جلد سوم)، ترجمه حسن انوشه، تهران: امیرکبیر.
- Colledge, M. A. R. (1977). Parthian Art, London.
- Curtis, V. S. (2007). The Iranian Revival, in the Parthian Period. In V. sarkhosh Curtis and S. Stewart, The Age of The Parthians (Vol II), 725.

باستان‌شناسی قلمرو ساسانی Archaeology of Iran in the Sasanians Territory

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: دارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس: تداوم بسیاری از سنت‌های فرهنگی عصر سلوکی و اشکانی در دوره ساسانی و نیز تلاشی که ساسانیان برای احیای فرهنگ هخامنشیان بکار می‌بستند، سبب شکل‌گیری الگوی بدیعی در فرهنگ و هنر عصر ساسانی گردید. از طرف دیگر افزایش تعاملات ایران با همسایگان شرق و غرب، عناصر جدیدی را وارد فرهنگ ایران نمود که تجلی آن را در آثار و مواد فرهنگی عصر ساسانی می‌توان جستجو کرد. جریان‌های فرهنگی که در دوره ساسانی شکل گرفت چنان نیرومند بود که فرهنگ دوران اسلامی را تحت تأثیر قرار داد و تا مدت‌ها حاکمان، مردمان، صنعتگران و هنرمندان دوران اسلامی در چارچوب الگوهای فرهنگی دوران ساسانی، به ابراز اندیشه و خلق آفرینش‌های هنری می‌پرداختند. لذا شناخت مواد فرهنگی ساسانی به مثابه نمود عینی سازمان‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دوران ساسانی راهگشای شناخت بخش مهمی از تاریخ و فرهنگ ایران خواهد بود.

سرفصل درس:

- ساسانیان؛ میراث دار هخامنشیان، سلوکیان و اشکانیان
- تحلیل اندیشه و کردار نخستین پادشاهان ساسانی با تکیه بر یافته‌های باستان‌شناسی پارس
- تأثیر اندیشه‌های سیاسی و مذهبی ادوار قبل از ساسانی بر سیاست و دین دوران ساسانی
- مواد فرهنگی دوره ساسانی؛ آینه تمام‌نمای فرایندهای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی عصر ساسانی
- بررسی سیر تحول و تطور فرهنگ ساسانی در دوران حکومت ساسانیان بر ایران با تکیه بر مواد فرهنگی
- تعاملات فرهنگی ساسانیان با همسایگان شرقی و غربی و بررسی بازتاب آن در مواد فرهنگی دوره ساسانی
- بررسی عوامل اضمحلال و فروپاشی ساسانیان با تکیه بر گزاره‌های تاریخی و مواد فرهنگی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- آلتهايم، فرانتس و روت استیل، ۱۳۸۲، تاریخ اقتصاد دولت ساسانی، ترجمه هوشنگ صادقی، تهران: علمی و فرهنگی.

- پیگولوسکایا. ن، شهرهای ایران در روزگار پارتیان و ساسانیان، ترجمه عنایت ا. رضا، چاپ سوم، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۷.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۳، شاهنشاهی ساسانی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، تهران: ققنوس.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۷، تاریخ و فرهنگ ساسانی، ترجمه مهرداد قدرت دیزجی، تهران: ققنوس.
- سرخوش کرتیس، وستا و سارا استوارت، ۱۳۹۲، ساسانیان، ترجمه کاظم فیروزمند، تهران: مرکز.
- کرتیس، جان، ۱۳۸۹، بین النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی، ترجمه زهرا باستی، تهران: سمت.
- کیان راد، حسین، ۱۳۸۵، جامعه و اقتصاد عصر ساسانی، تهران: سخن
- یارشاطر، احسان، ۱۳۸۷، تاریخ ایران (جلد سوم)، ترجمه حسن انوشه، تهران: امیرکبیر.
- Alram, M. and Gyselen, R. (2003). Sylloge Nummorum Sasanidarum. Paris-Berlin-Wien, I. Ardashir I– Shapur I., ÖAW Phil.-hist. Kl. Wien: Denkschriften 317.
- Payne, R. (2014). The Archaeology of Sasanian Politics. In R. Payne and M. Soroush (ed.), The Archaeology of Sasanian Politics [special issue of the Journal of Ancient History]. Berlin: De Gruyter, 114.

پژوهش‌های زیست محیطی در باستان‌شناسی دوران تاریخی Environmental Studies in the Archaeology of Historical Periods

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات تدریس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: ایجاد توانایی در دانشجویان در جهت شناخت تاثیر عوامل محیطی در روند توسعه جوامع باستان‌شناختی دوران تاریخی؛ ایجاد بسترهای مناسب برای استفاده از رهیافت‌های میان رشته‌ای؛ توانایی دانشجویان در استفاده از تکنیک‌های تحلیلی زیست بوم‌شناسی و باستان‌شناسی محیطی

سرفصل درس:

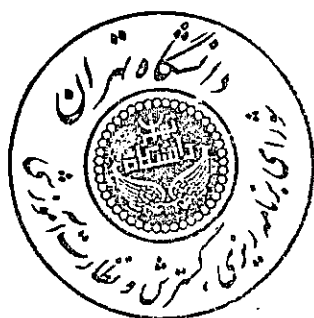
- مبانی و اصول و نظریه‌های باستان‌شناسی زیست محیطی
- بررسی اوضاع جغرافیایی و زیست بوم ایران از نظر ارتباط انسان با محیط طبیعی .
- میزان تاثیر عوامل زیست محیطی در شکل‌گیری شهرهای اولیه
- اندازه تاثیر عوامل زیست محیطی در تداوم و یا ترک استقرارهای دوره‌های تاریخی
- بازتاب تغییرات زیست محیطی در مواد باستان‌شناختی
- روش‌های آنالیز داده‌های زیست محیطی باستان‌شناختی
- مطالعات زیست بوم‌شناختی نوین در ایران، بوم‌شناسی و متغیرهای اصلی آن
- بررسی شرایط اقلیمی و تاثیر و تاثرات انسان و محیط، بررسی تغییرات محیطی در فرایندهای سیاسی-اجتماعی و فرهنگ جوامع دوران تاریخی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- کنت وات، ۱۳۸۰، مبانی محیط زیست، ترجمه عبدالحسن وهاب زاده، مشهد، جهاد دانشگاهی.
- شهریار خالدی، ۱۳۷۹، مبانی محیط زیست (عمومی و ایران)، تهران، شهرآب.

- Niknami, K. A. (2000) Methodological Aspects of Iranian Archaeology: Past and Present. Oxford: BAR International Series 852.
- Niknami, K. A. et al. (2013) Environmental and Cultural Factors Influencing Parthian Archaeological Site Distribution in the Sarfirouzabad Plain of Kermanshah, Northwest of Iran. International Journal of Geosciences, 4, 69-77.
- Djamali, M. et al. (2008). A late Pleistocene long pollen record from Lake Urmia, NW Iran. Quaternary Research, 69, 413-420.
- Wilkinson, T. J. (2003). Archaeological landscapes of the Near East. Tucson: The University of Arizona Press.
- Brookes, I. A. (1989). The Physical Geography, Geomorphology and Late Quaternary history of the Mahidasht Project Area, Qara Su Basin, central Western Iran, ROM Mahidasht Project Report 1. Toronto: Royal Ontario Museum.
- Reitz, E. E. (2012). Environmental Archaeology. Springer.

مطالعه تطبیقی ادیان و اساطیر

Comparative Study of Myths and Religions

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

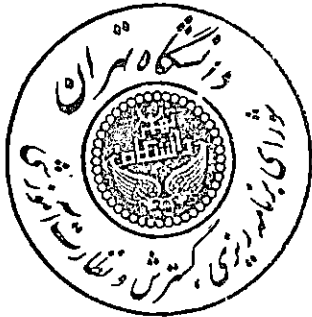
پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس:

شناخت سرچشمه‌ها در شکل‌گیری و تحول ادیان و اساطیر و جستجوی دلایل تشابهات و افتراقات میان ادیان و اساطیر ملل و اقوام مختلف

سرفصل درس:

- مبانی شناخت شناسانه دین و اسطوره
- جغرافیای دینی دنیای باستان
- نسبت دین و اسطوره
- بررسی تطبیقی ادیان و اساطیر حوزه‌های فرهنگی و تمدنی دنیای باستان
- تحلیل تطبیقی عناصر بنیادی ادیان و اساطیر دنیای باستان (آفرینش، موجودات و قدرت‌ها، کیهان و ...)
- در جستجوی رویکردی باستان‌شناختی با اتکا به مواد فرهنگی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
در ۵۰ درصد			در ۵۰ درصد

منابع:

- الیاده میرچا، چشم اندازهای اسطوره، ترجمه جلال ستاری، تهران: انتشارات توس، ۱۳۶۲، ص ۱۴
- بهار مهرداد، جستاری چند در فرهنگ ایران، تهران: انتشارات فکر روز، چاپ اول، ۱۳۷۳، ص ۱۹۴
- گلپایگانی عصمت، اساطیر ایران باستان، انتشارات هیرمند، چاپ سوم، ۱۳۹۴.
- کریستین سن آرتور، نمونه‌های نخستین انسان و نخستین شهریار، ترجمه زاله آموزگار و احمد تفضلی، نشر چشمه، چاپ دوم، ۱۳۸۳.
- مجید زاده، یوسف، ۱۳۹۲، تاریخ و تمدن بین‌النهرین، جلد دوم: تاریخ فرهنگی-اجتماعی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

- هنری هوک ساموئل، اساطیر خاورمیانه، ترجمه علی اصغر بهرامی و فرنگیس مزداپور، تهران: انتشارات روشنگران،
- هینلز، جان، شناخت اساطیر ایران، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، تهران: نشر آویشن و نشر سرچشمه، چاپ دوم، ۱۳۷۱.
- یاحقی محمدجعفر، فرهنگ اساطیر و اشارات داستانی در ادبیات فارسی، تهران: انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران «سروش»، چاپ اول، ۱۳۶۹

باستان شناسی پهنه های فرهنگی ایران در دوران تاریخی

Archaeology of Cultural Landscapes of Iran in the Historical Periods

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس:

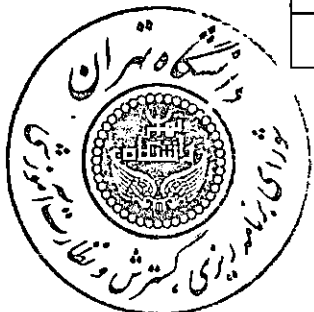
پهنه های فرهنگی به مکان هایی اطلاق می شود که در گذشته و در دوره های مختلف انسان ها در آنجا زندگی کرده و در مسیر زندگی تغییراتی در آن مکان ها ایجاد شده که امروزه با دانش باستان شناسی پهنه ها می توان رابطه تاثیر و تاثر انسان و محیط زندگی او را باز شناسی نمود. این روابط نه تنها فرهنگی اند بلکه تاثیرات زندگی فرهنگی انسان در محیط را میتوان از نوع تغییرات مکانیکی، فیزیکی، شیمیایی و محیط زیستی نیز طبقه بندی نمود. هدف از این درس آشنایی با چگونگی تاثیر انسان بر محیط و شناخت و محاسبه درجه تاثیر انواع تغییرات و در نهایت درک رابطه متقابل انسان و محیط است.

سرفصل درس:

- آشنایی با مبانی نظری رویکرد باستان شناسی پهنه ها
- آشنایی با مفهوم مکان و توزیع فضایی مکان های باستان شناختی در پهنه ها
- نحوه بازشناسی و شناخت چگونگی سازمان یافتن محوطه ها در یک گستره جغرافیایی.
- درک و تفسیر پراکنش فضائی محوطه های باستان شناختی در چشم اندازهای باستان شناختی.
- تحلیل الگوهای استقراری در بررسی های باستان شناختی
- تحلیل جذب زیست محیطی مکان های باستانی
- نظریه مکان مرکزی و کاربرد آن در بررسی باستان شناسی
- تعیین اندازه و سلسه مراتب مکان های باستانی بر اساس بررسی های باستان شناسی
- تفسیر الگوهای استقراری بر اساس مکان گزینی استقرارهای باستانی
- تحلیل نقشه های جی آی اس از توزیع مکانی آثار در روی پهنه ها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ در صد			۵۰ در درصد

منابع:

- ابراهیمزاده، عیسی و میرنجف موسوی، ۱۳۹۵، اصول و مبانی آمایش سرزمین. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- Antrop, M. (2005) From Holistic Landscape Synthesis to Transdisciplinary Landscape Management, in Tress B., Tress G. And Opdam, P. (eds) From Landscape Research to Landscape Planning: Aspects of Integration, Education and Application, Wageningen: UR Frontis Series, no. 12, pp. 27-50
  - Gould, P. G. and Burtenshaw, P. (2014) Archaeology and Economic Development. Public Archaeology, 13:1-9.
  - Wilkinson, T. J. (2003) Archaeological Landscapes of the Near East. The Arizona Board of Regents: The University of Arizona Press.
  - Niknami K.A., et al., 2009, Spatial Pattern of Archaeological Site Distribution on the Eastern Shores of Lake Urmia, Northwestern Iran, Archeologia e Calcolatori 20: 261-276.
  - Lee, J. and Wong, D.W.S., 2003, Statistical Analysis with Arch View GIS. Willy, New York.
  - Lock, G. and Harris, T. 2006, Enhancing predictive archaeological modeling: integrating location, landscape, and culture, In: Mark W. Mehrer and Konnie L. Wescott (eds.), GIS and Archaeological Site Location Modeling, London, Taylor and Francis pp.41-62.
  - Whitley, T.G. 2006, Predictive modeling in a homogeneous environment: an example from the Charleston Naval weapons Station, South Carolina, In: Mark W. Mehrer and Konnie L. Wescott (eds.), GIS and Archaeological Site Location Modeling, London, Taylor and Francis pp. 335-394.
  - Conolly, J. and M. Lake, 2006, Geographical Information System in Archaeology. Cambridge, Cambridge University Press.
  - Mortensen, P., 1979, The Hulailan survey: a note on the relationship between aims and method. Akten des VII Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie, München 1976 (Archäologische Mitteilungen aus Iran Suppl. 6): 3-8. Berlin.
  - Bar- Yosef, O., 1993, Site formation processes from Levantine viewpoint, in Paul Goldberg, David T. Nash Michael D. Petraglia (eds.), *Formation Processes in Archaeological Context*. Monographs in World Archeology. 2, Prehistory Press, Pp: 13 – 32.

تحلیل اقتصادی جوامع دوران تاریخی بر اساس مواد فرهنگی

Analyzing Economic Systems of Historic Societies on the Basis of Cultural Materials

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

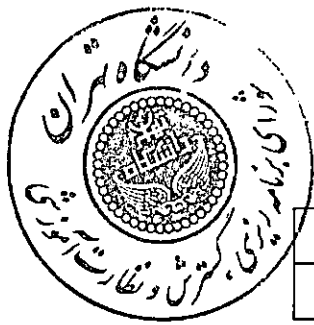
هدف درس:

دوران تاریخی در ایران دوران حاکمیت های سیاسی و اقتصادی پیچیده است. وجود امپراتوری های مقتدر با شهر های بزرگ و جنگ های فرا منطقه ای و در کنار آن توسعه و گسترش تجارت، مبادلات و ابداعات و اختراعات مانند خط و کتابت از مشخصات این دوران در ایران و مناطق مجاور است. سیستم اداره سیاسی و اقتصادی جوامع نسبت به دوره های قبل بطور کلی دچار تغییرات شگرف شده است. هدف عمده این درس باز سازی روابط اقتصادی این جوامع بر اساس یکسری یافته هایی از محوطه های باستان شناختی است که می توانند در تحلیل روابط اقتصادی بکار گرفته شوند.

سرفصل درس:

- نظری
- مبانی نظری باستان شناسی اقتصادی
- وضعیت نظام های سیاسی در دوران تاریخی
- پیشینه مطالعات باستان شناسی اقتصادی
- چگونگی گردآوری و تامین منابع مطالعاتی باستان شناسی اقتصادی
- مواد فرهنگی مورد استفاده در تحلیل های اقتصادی:
  - o مدارک نوشتاری و غیر نوشتاری
  - o کالاهای مبادلاتی
  - o توکن ها
  - o مهر ها، گل مهر ها و سکه ها
  - o الواح و اسناد تجارتي
  - o بقایای گیاهی و جانوری
- تولید، نظام تولید و ابزار های تولید در جوامع دوران تاریخی
- نظام های مبادلات و تجارت
- روش های تحلیل داده های اقتصادی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- پاتس، دنیل تی، باستان‌شناسی ایلام، ترجمه زهرا باستی، نشر سمت ۱۳۸۵ تهران
- جی. ریتز، الیزابت و س. وینگ، الیزابت، ۱۳۹۲، جانور باستان‌شناسی، ترجمه نیکنامی، کمال‌الدین و صبری، حسین، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- دیاکونف، ا. م.، ۱۳۸۰، تاریخ ماد، ترجمه کریم کشاورز، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی .
- سلوود دیوید، ۱۳۸۰، سکه های پارسی، ترجمه حسن انوشه، ص ۲۸۱-۴۰۰، در تاریخ ایران از سلوکیان تا فروپاشی دولت ساسانیان (جلد ۳ قسمت ۱)، به گردآوری احسان یارشاطر، پژوهش دانشگاه کمبریج، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- کالج مالکوم، اشکانیان (پارتیان)، ترجمه مسعود رجب نیا، تهران، انتشارات هیرمند، ۱۳۸۰.
- لوکونین، ولادیمیر گرگوریویچ، ۱۳۸۴، تمدن ایران ساسانی، ترجمه عنایت الله رضا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

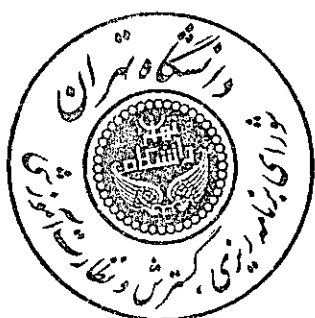
- Fagan, B.M. (ed.) 1996. The Oxford Companion to Archaeology, Oxford: Oxford University Press.
- Halstead et al. 1999. Economic archaeology, London, Routledge.
- Houghton, A. and Lorber, K. (2002). Seleucid Coins, a Comprehensive Catalogue. New York.
- Dittman, R. 1986. Seals, Sealings and Tablets: Thoughts on the changing pattern of Administrative control from the late Uruk to the Proto-Elamite period at Susa. In U. Finkbeiner and W. Röellig, Gamdat Nasr: Period or Regional Style? Beihefte Zum Tübinger Atlas des Vorderen orientis, Reihe B., 62, 332 – 66.
- Howgego, CH, 2001, Ancient History from Coins, Routledge, London and New York.
- Mc Guire, G. and Biggs, Robert. D. 1977. Seals and Sealings in the Ancient Near East. In G. Buccellati, Bibliotheca Mesopotamica (vol: 6). Undena Publications Malibu.
- Pascual Izquierdo-Egea, 2014. Economic Archaeology of grave goods (Advances in Archaeology).
- Porada, E. (1993). Cylinder Seals. Encyclopedia Iranica (Vol: 6). 5, 479 – 505.
- Rowley, P., Serjeantson, D., Halstead, P., (eds.) (2017). Economic zooarchaeology: studies in hunting, herding and early agriculture, Oxford, Oxbow book.
- Sarkhosh Curtis, V, 2010, The Frataraka Coins of Persis: Bridging the Gap between Achaemanid and Sasanian Persia, in The World of Achaemanid Persia: History, Art and Society in Iran and the Ancient Near East (Proceedings of a conference at the British Museum 29th September–1st October 2005), Edited by John Curtis and St. John Simpson, I.B.Tauris & Co Ltd, London and Newyork.
- Sheridan, A., and Bailey, G. 1981\ . Economic Archaeology: Towards an integration of ecological and social approaches, Oxford: BAR international Series 96.

- Vanderwarker, A. 2010. Integrating zooarchaeology and paleoethnobotany (A consideration of issues, methods, and cases. Springer.
- Wright, K. I., 2008. Craft production and the organization of ground stone technologies. In Y. Rowan & J. Ebeling (eds.), New Approaches to Old Stones: Recent Studies of Ground Stone Artefacts: 130-143. London: Equinox Archaeology Books.

سرفصل دروس تخصصی انتخابی باستان شناسی گرایش دوران اسلامی
در مقطع دکتری تخصصی

فلسفه هنر اسلامی

Philosophical Background of Islamic Art

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی با مبانی فکری و فلسفی حاکم بر شکل یابی صنایع، هنرها، علوم و فنون دوران اسلامی.

سرفصل درس:

- هنر از دیدگاه اسلام
- نظری بر اصول فلسفه هنر اسلامی
- فلسفه هنر از منظر فیلسوفان بزرگ اسلامی (هنر و فلاسفه)
- مبانی فلسفی هنر دینی
- صورت و معنی در هنر اسلامی
- حکمت هنر متعالیه
- هنر و معنویت اسلامی
- هنر اسلامی در بستر عرفان
- بررسی میزان اثر فلسفه اسلامی بر فرهنگ و هنر
- هنر در تمدن اسلامی
- دیدگاه حکمت مشاء به هنر
- ویژگی تخیل هنری
- لذت از اثر هنری
- جنبه تربیتی هنر اسلامی
- آشنایی مختصر با تاریخ فلسفه، با جستارهای شناخت‌شناسی و هستی‌شناسی
- عرفان و تصوف در فلسفه اسلام

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- اتینگهاوزن، ریچارد، گرابار، الگ، ۱۳۸۱، هنر و معماری اسلامی، دو جلد، ترجمه دکتر یعقوب آژند، تهران: انتشارات سمت
- بوکهارت، تیتوس، ۱۳۶۵، هنر اسلامی: زبان و بیان، ترجمه مسعود رجب نیا، تهران: انتشارات سروش
- آرنه‌ایم، رودولف، ۱۳۸۲، پویه‌شناسی صور معماری، ترجمه مهرداد قیومی بیدهندی، تهران: فرهنگستان هنر.
- گاردنر، هلن، ۱۳۷۴، هنر در گذر زمان، ترجمه: محمد تقی فرامرز، ج سوم، تهران: انتشارات آگه
- گدار، آندره، ۱۳۷۷، هنرایران، ترجمه دکتر بهروز حبیبی، چاپ سوم، تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- جنسن، ه. و، ۱۳۷۹، تاریخ هنر، ترجمه پرویز مرزبان، تهران: انتشارات عملی و فرهنگی.
- Hodder, I. (1992). Symbolism meaning and context. In I. Hodder, theory and practice in archaeology. London & New York: Routledge,
- Hodder, I. (1981). Pattern of the past. Cambridge, London & New York: Cambridge university press.
- Savory, R. M. and Wickens, G. M. (1964). In W. J. Watson (ed.), Persia in Islamic Times: a Practical Bibliography of its History, Culture and Language. Montreal: Institute of Islamic Studies, McGill University
- Savory, R. M. (Ed.). (1976). Introduction to Islamic Civilisation. New York: Cambridge University Press.

بافتهای شهری و فضاهای معماری دوران اسلامی ۱

Spatial Structure of Old Islamic Cities and Architecture 1

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با فضاهای شهرهای ایران در دوران اسلامی و شیوه‌های خوانش بافتهای کهن و نیز روشهای جمع آوری و تحلیل داده‌های باستان‌شناسانه از فضاهای شهری و آثار معماری کهن.

سرفصل درس:

- شهرهای ایران در انتقال از ساسانیان به دوران اسلامی با اتکاء به شواهد باستان‌شناسانه
- تحلیل نتایج مطالعات باستان‌شناسانه در محوطه‌های شاخص فرهنگی دوران اسلامی
- شهرهای ایران در قرون اولیه اسلامی: سازمان فضایی، ویژگیهای کالبدی و ...
- شهرهای ایران در قرون میانه اسلامی: سازمان فضایی، ویژگیهای کالبدی و ...
- شهرهای ایران در قرون متأخر اسلامی: سازمان فضایی، ویژگیهای کالبدی و ...

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- پیرنیا، کریم، ۱۳۷۸، آشنایی با معماری اسلامی ایران، تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران
- پیگولو سکا، ن.، ۱۳۶۷، شهرهای ایران در روزگار پارتیان و ساسانیان، ترجمه عنایت الرضا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
- بمات، نجم‌الدین، شهر اسلامی، ترجمه دکتر محمدحسین حلیمی و منیژه اسلامبولچی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، زمستان ۱۳۶۹
- حبیبی، سیدمحسن، از شار تا شهر، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۸
- حکیم، بسیم سلیم، شهرهای عربی - اسلامی: اصول شهرسازی و ساختمانی، ترجمه محمدحسین ملک احمدی و عارف اقوامی مقدم، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۱
- عثمان، محمد ستار، مدینه اسلامی، ترجمه علی چراغی، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۶

- فلامکی، منصور، فارابی و سیر شهروندی در ایران، تهران: نشر فضا، چاپ دوم، ۱۳۸۵.
- کیانی، محمد یوسف، ۱۳۶۶، شهرهای ایران، ۴ جلد، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- کیانی، محمد یوسف، ۱۳۷۴، پایتختهای ایران، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- کریمیان، حسن، ۱۳۸۴، "ضرورت بهره گیری از تئوری‌های جدید در تحلیل ساختار فضایی بافت‌های کهن"، در مجله علمی - پژوهشی دانشکده علوم انسانی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، دوره ۵۶، شماره ۱۷۲: ۱۱۱-۱۲۱
- کریمیان، حسن، «هویت کالبدی و بصری شهرهای ساسانی»، مجموعه مقالات سومین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی، جلد پنجم، ۱۳۸۵، صص ۵۶۰-۵۳۹
- کریمیان، حسن و ساسان سیدین، ۱۳۸۹، "بازیابی شهرهای باستانی با استناد به متون تاریخی، نمونه موردی: دارابگرد"، فصلنامه علمی پژوهشی باغ نظر، موسسه پژوهشی باغ نظر، شماره ۱۱: ۶۹-۸۲
- گیدین، زیگفرد، فضا، زمان و معماری، ترجمه منوچهر مزینی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب
- شوای، فرانسوا، ۱۳۷۵، شهرسازی، تخیلات و واقعیات، ترجمه دکتر محسن حبیبی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- شفیع‌خانی، شهناز، ۱۳۷۲، نظری بر نمادها و نشان‌ها، تهران: مرکز پژوهش‌های بنیادی
- نیکنامی، کمال‌الدین، ۱۳۸۷، روشهای تحلیل کمی در پژوهشهای باستان‌شناسی، تهران: سمت.
- Bentley, I. (1999). Urban Transformation, Power people and urban design. London & New York.
- Clarke, D. L. (1972). Models in archaeology. Methuen & cd LTD.
- Clarke, D. L. (1977) Spatial archaeology, academic press, London & New York & Sanfrancisco.
- Hiller, B. and Hanson, J. (1984). The social Logic of space. Cambridge: Cambridge University press.
- Karimian, H. (2010). Cities and social order in Sasanian Iran- the archaeological potential. Antiquity, 84 (324), 453-466.
- Karimian, H. (2008). Iranian society in the Sasanian period. BAR International, Series 1810, 99-106
- Karimian, H. and Sayedain, S. (2010). A preliminary survey at the circular city of Darabgird, Iran. Antiquity, 84(324).
- Morrill, R. L. (1974). The spatial organization of society (2nd edition). Massachusetts: Duxbury press.
- Pope, A. U. and Ackerman, P. A. (1938). Survey of Persian Art from Prehistoric to the Present, pre-Achaemenid, Achaemenid, Parthian and Sasanian periods period (Vol. I). London; New York: Oxford University press.

بافتهای شهری و فضاهای معماری دوران اسلامی ۲

Spatial Structure of Old Islamic Cities and Architecture 2

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس: آشنایی دانشجویان با فضاهای شهرهای ایران در دوران اسلامی و شیوه‌های خوانش بافتهای کهن و نیز روشهای جمع آوری و تحلیل داده‌های باستان‌شناسانه از فضاهای شهری و آثار معماری کهن.

سرفصل درس:

- فضاهای شهری در بافتهای تاریخی
- شهر و تاسیسات دفاعی و فضاهای شهری و سازمان اجتماعی
- نقش وقف بر فرم بایی و توسعه شهرهای ایران در دوران اسلامی
- شبکه‌های ارتباطی و تاسیسات راهداری ایران از عهد سلاجقه تا پایان حاکمیت تیموریان
- خوانش بافت: فنون و روشهای مطالعه بافت کهن شهرها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- پیرنیا، کریم، ۱۳۷۸، آشنایی با معماری اسلامی ایران، تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران
- پیگولو سکایا، ن.، ۱۳۶۷، شهرهای ایران در روزگار پارتیان و ساسانیان، ترجمه عنایت الرضا، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
- بمات، نجم‌الدین، شهر اسلامی، ترجمه دکتر محمدحسین حلیمی و منیژه اسلامبولچی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، زمستان ۱۳۶۹
- حبیبی، سیدمحسن، از شار تا شهر، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۸
- حکیم، بسیم سلیم، شهرهای عربی - اسلامی: اصول شهرسازی و ساختمانی، ترجمه محمدحسین ملک احمدی و عارف اقوامی مقدم، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۱
- عثمان، محمد ستار، مدینه اسلامی، ترجمه علی چراغی، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۶

- فلامکی، منصور، فارابی و سیر شهروندی در ایران، تهران: نشر فضا، چاپ دوم، ۱۳۸۵.
- کیانی، محمد یوسف، ۱۳۶۶، شهرهای ایران، ۴ جلد، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- کیانی، محمد یوسف، ۱۳۷۴، پایتختهای ایران، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- کریمیان، حسن، ۱۳۸۴، "ضرورت بهره گیری از تئوری‌های جدید در تحلیل ساختار فضایی بافت‌های کهن"، در مجله علمی - پژوهشی دانشکده علوم انسانی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، دوره ۵۶، شماره ۱۷۲: ۱۱۱-۱۲۱
- کریمیان، حسن، «هویت کالبدی و بصری شهرهای ساسانی»، مجموعه مقالات سومین کنگره تاریخ معماری و شهرسازی، جلد پنجم، ۱۳۸۵، صص ۵۶۰-۵۳۹
- کریمیان، حسن و ساسان سیدین، ۱۳۸۹، "بازبانی شهرهای باستانی با استناد به متون تاریخی، نمونه موردی: دارابگرد"، فصلنامه علمی پژوهشی باغ نظر، موسسه پژوهشی باغ نظر، شماره ۱۱: ۶۹-۸۲
- گیدیش، زیگفرد، فضا، زمان و معماری، ترجمه منوچهر مزینی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب
- شوای، فرانسوا، ۱۳۷۵، شهرسازی، تخیلات و واقعیات، ترجمه دکتر محسن حبیبی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- شفیع‌خانی، شهناز، ۱۳۷۲، نظری بر نمادها و نشان‌ها، تهران: مرکز پژوهش‌های بنیادی
- نیکنامی، کمال‌الدین، ۱۳۸۷، روشهای تحلیل کمی در پژوهشهای باستان‌شناسی، تهران: سمت.
- Bentley, I. (1999). Urban Transformation, Power people and urban design. London & New York.
- Clarke, D. L. (1972). Models in archaeology. Methuen & cd LTD.
- Clarke, D. L. (1977) Spatial archaeology, academic press, London & New York & Sanfrancisco.
- Hiller, B. and Hanson, J. (1984). The social Logic of space. Cambridge: Cambridge University press.
- Karimian, H. (2010). Cities and social order in Sasanian Iran- the archaeological potential. Antiquity, 84 (324), 453-466.
- Karimian, H. (2008). Iranian society in the Sasanian period. BAR International, Series 1810, 99-106
- Karimian, H. and Sayedain, S. (2010). A preliminary survey at the circular city of Darabgird, Iran. Antiquity, 84(324).
- Morrill, R. L. (1974). The spatial organization of society (2nd edition). Massachusetts: Duxbury press.
- Pope, A. U. and Ackerman, P. A. (1938). Survey of Persian Art from Prehistoric to the Present, pre-Achaemenid, Achaemenid, Parthian and Sasanian periods period (Vol. I). London; New York: Oxford University press.

حفاظت و مرمت آثار

Conservation and Restoration of Cultural Heritages

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۱۶ ساعت نظری و ۳۲ ساعت عملی

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: دارد کارگاه: دارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد.

هدف درس: شناخت روشهای نوین حفاظت و مرمت بناها، بافت کهن شهرها، باغات و مناظر فرهنگی برجای مانده از ادوار مختلف اسلامی و اعطای کاربری بدانها. آشنایی دانشجویان با پشتوانه‌های قانونی حفاظت از آثار غیر منقول و منقول فرهنگی بازمانده از ادوار مختلف اسلامی، عوامل تهدید کننده و مخرب و نیز روشهای فنی حفاظت و مرمت این آثار نیز از اهداف ارائه این درس خواهند بود.

سرفصل درس نظری:

- پیشینه، مبانی نظری مرمت و بررسی تجربیات مرمتی سایر کشورها
- حفاظت آثار با اتکاء به قوانین ملی و قوانین بین المللی (معاهدات و منشورهای بین المللی مرتبط با حفاظت از موارث فرهنگی غیر منقول)
- آشنایی با موسسات ملی و بین المللی متولی حفاظت از آثار فرهنگی
- مراحل و معضلات ثبت آثار در "فهرست ملی" و "فهرست جهانی"
- حرایم و ضوابط حفاظتی تپه‌ها و محوطه‌های باستانی
- حرایم و ضوابط حفاظتی بافت قدیم شهرها
- بررسی روشهای فنی مورد استفاده در حفاظت فیزیکی اثار و ابنیه دوران اسلامی
- نقد و بررسی روشهای فنی مرمت اثار و ابنیه دوران اسلامی
- آشنایی با روشهای حفاظت و مرمت بافت کهن شهرها، باغات و مناظر فرهنگی
- آشنایی با آخرین روشهای فنی حفاظت و مرمت بناهای سنگی
- آشنایی با آخرین روشهای حفاظت و مرمت بناهای آجری و خشتی
- آشنایی با آخرین روشهای حفاظت و مرمت سایر ابنیه
- تحلیل روشهای حفاظت هنرهای وابسته به معماری
- تحلیل روشهای حفاظت از اثار غیر منقول مکشوفه از حفاریات باستان‌شناسانه
- تکنولوژیهای نوین در حفاظت و مرمت اثار
- تحلیل پژوهشهای میدانی دانشجویان

سرفصل درس عملی:

- شرکت در کارگاه های عملی و فنی مرمت اثار و بنا ها
- شرکت در آزمایشگاه باستان سنجی و تجزیه مواد
- شرکت در کارگاه های فنی حفاظت و مرمت بناهای سنگی
- شرکت در کارگاه های فنی حفاظت و مرمت بناهای آجری و خشتی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ در صد			۵۰ در صد

منابع:

- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۴، باز زنده سازی بناها و شهرهای تاریخی، تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران
- پور جعفر، محمد رضا، ۱۳۸۸، مبانی بهسازی و نوسازی بافت قدیم شهرها، تهران: انتشارات پیام
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۷، تکنولوژی مرمت معماری، تهران: نشر فضا
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۶، نوسازی و بهسازی شهری، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
- فلامکی، محمدمنصور، ۱۳۸۴، سیری در تجارب مرمت شهری، از ونیز تا شیراز، تهران: نشر فضا
- o - وارن، جان، ۱۳۸۷، حفاظت سازه های گلین، مترجم: مهرداد وحدتی، تهران: انتشارات رسانه پرداز
- صمدی رندی، یونس، ۱۳۶۸، مجموعه قوانین، مقررات، آئین نامه ها، بخشنامه ها و معاهدات میراث فرهنگی، تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور
- براندی، سزاره، ۱۳۸۴، تئوری مرمت، ترجمه پیروز حناچی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- یو کایو کیلتو، راهنمای مدیریت برای محوطه های میراث جهانی، ترجمه پیروز حناچی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- پرایس، نیکلاس استلی، حفاظت و مرمت در کاوش های باستان شناسی، ترجمه میرمحسن موسوی، تهران: انتشارات دانشگاه هنر
- هرولد جیمز پلندرلیت، حفاظت، نگهداری و مرمت آثار هنری و تاریخی: درمان، مرمت و بازسازی، مترجم عبدالرسول وطن دوست، تهران: انتشارات دانشگاه هنر
- آن لیه ناردی و فیلیپ وان دم، راهنمای حفاظت، نگهداری و مرمت کاغذ، مترجم ابولحسن سروقد مقدم، انتشارات آستان قدس رضوی.
- نیکلاس استلی پرایس، حفاظت و مرمت در کاوش های باستان شناسی، مترجم میرمحسن موسوی، تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- میرفخرایی، وحیده، سیر تحول و ضرورت مرمت و بازسازی اشیاء تاریخی، انتشارات سبحان نور.

- هادیان، منیژه، کاربری پژوهش‌های آزمایشگاهی در حفاظت و مرمت بناهای تاریخی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- آماندا کلایدزل، مواد شیمیایی مورد استفاده در مرمت، مترجم مریم باباشاهی، تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- تالیف ابولفضل سمنانی و حمید فرهمند، روش‌های جدید در حفاظت و مرمت آثار هنری، تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- سی.وی.هوری، مواد مورد استفاده در مرمت، مترجم ابولفضل سمنانی و حمید فرهمند، تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- مجعلی، محمد حسن، دوازده درس مرمت، تهران: انتشارات وزارت مسکن و شهرسازی.
- زمرشیدی، حسین، مصالح شناسی سنتی، تهران: انتشارات زمرد.
- بزرگمهری، زهره، مصالح ساختمانی (آژند، اندود، آمون در بناهای کهن ایران)، تهران: انتشارات سازمان میراث فرهنگی.

رویکردهای نوین در باستانشناسی دوران اسلامی (ایران و جهان) ۱

New Approaches in the Islamic Archaeology (in Iran and in the World) 1

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: دارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس: هدف اصلی این درس تحلیل روند باستان شناسی دوران اسلامی در جهان و ایران و رویکردهای مختلف به آن از زمان شکل گیری آن است. بر این اساس علاوه بر بحث روش شناختی این گرایش و ابهامات آن، ابزارها، روش ها و شیوه های پاسخگویی به آن طرح و استدلال می گردد. آموزش رویکردهای نوین باستان شناسی و کارکرد آن در باستان شناسی دوران اسلامی از دیگر اهداف کلیدی این درس است. امروزه مطالعات باستان شناسی دوران اسلامی به شکل فزاینده ای نسبت به زمان شکل گیری اولیه خود تغییر و رویکردهای نوینی در آن شکل گرفته است. این رویکردها که بخشی از آن مربوط به علم باستان شناسی در مفهوم کلی آن است، باعث شده است تا درک ما از جوامع کامل و علمی تر نسبت به قبل گردد. هدف از این درس آموزش این رویکردهای نو در باستان شناسی و کاربرد آن در دوران اسلامی است. بر این اساس استفاده از رویکردهای چون چشم انداز فرهنگی که بر تأثیر عوامل محیطی بر فرهنگ های انسانی تأکید دارد و با توسعه فناوری های مربوط به سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) بکار گیری این رویکرد در مطالعات باستان شناختی افزایش یافته است، یا رویکرد باستان شناسی صنعتی، باستان شناسی شهری، باستان شناسی استعمار، باستان شناسی مدرن و موارد مشابه دیگر ضروری است.

سرفصل درس:

- باستان شناسی اسلامی در ایران و جهان پیش از قرن بیستم (ایران، اسپانیا، افریقا، آسیای میانه، بین النهرین و سوریه،
- شکل گیری باستان شناسی اسلامی در مقام رویکردی شرق شناختی در قرن نوزدهم
- باستان شناسی اسلامی ایران از زمان آغاز تا به امروز
- رویکردهای تاریخ هنری و شرق شناسی

روش ارزیابی:

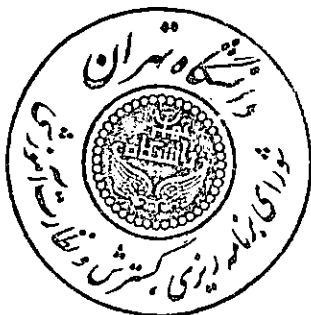
ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ در صد			۵۰ در صد

منابع:

Adams, Robert Mc, 1965, The Lands behind Baghdad; A History of settlement on The Diyala Plains, Chicago and London, The University of Chicago Press

- Black, Antony, 2011, History of Islamic Political Thought from Prophet to the present, New York, Routledge
- Diaz-Androw, Margarita, 2007, A World History of Nineteen-Century Archaeology; Nationalism, Colonialism and Past, Oxford and New York, Oxford University Press
- Fowden, Garth, 2004, Art and the Umayyad Elite in Late Antique Syria; Gusayr Amra, London. Los Angeles and New York, University of California Press
- Gosden, Chris, 2002, Anthropology and Archaeology A Changing Relationship, London and New York, Routledge
- Insoll, Timothy, 1999, Archaeology of Islam, Oxford, Blackwell publisher
- Insoll, Timothy, 2003, The Archaeology of Islam in Sub Saharan Africa, Cambridge, Cambridge University Press
- Kroger, Jens, 1995, Nishapur; Glass of Early Islamic period, New York, Metropolitan Museum
- Millwright, Marcus, 2006, Islamic Archaeology; some primarily Notes.
- Millwright, Marcus, 2010, An Introduction to Islamic Archaeology, Edinborg, Edinburg University press.
- Northridge, Alastair and Kennet, 2015, Archaeological Atlas of Sammara, London, British institute for Study of Iraq
- Raymond, Andre, 2008, Management of the City, The city in Islamic World; Volume 2, Edited by Salma K. Jayyusi, Renata Holod, Antonio Petruccioli and Andre Raymond, Leiden, Boston, Brill
- Strange Katrine, 2001, Towards Islamic Archaeology, Neusner, J. and Strange, JF. (Eds.) Religious Texts and Material Contexts, pp. 199–218. University Press of America, Lanham, New York, Oxford
- McPhillips, Stephen and Paul D. Words worth 2016
- Landscapes of the Islamic World, Archaeology, History, and Ethnography, University of Pennsylvania Press
- Sauer, Carl Ortwin (1963), Land and Life. University of California, Berkeley
- Abrahamian, E. (2008) a history of modern Iran, Cambridge University press
- Casella, E. C. (2005). Social workers", new directions in Industrial Archaeology, from Industrial Archaeology: future Directions, E.C. Casella and J. Symonds, Springer, pp3-33
- Nevell, M. (2005). The social Archaeology of Industrialization: The Example of Manchester During The 17th and 18th Centuries, from Industrial Archaeology: future Directions, E.C. Casella and J. Symonds, Springer, pp 177-205
- Niverson, Peter and Marilyn Palmer, (1998). Industrial Archaeology, Principles and Practices, Routledge, 1998
- Alpan, A., 2005. Integration of Urban Archaeological Resources to Everyday Life in the Historic City Centers Tarragona. (Master dissertation). Graduate School of Natural and Applied Sciences, Middle East Technical University, Ankara / TURKEY. 119 pages
- Capone, M., 2011. "Urban Archaeology: How to Communicate A Story of A Site 3D Reconstruction But Not Only", International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences, Vol. XXXVIII-5/W16, pp. 445-452.

رویکردهای نوین در باستانشناسی دوران اسلامی (ایران و جهان) ۲

New Approaches in the Islamic Archaeology (in Iran and in the World) 2

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: دارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس: هدف اصلی این درس تحلیل روند باستان شناسی دوران اسلامی در جهان و ایران و رویکردهای مختلف به آن از زمان شکل گیری آن است. بر این اساس علاوه بر بحث روش شناختی این گرایش و ابهامات آن، ابزارها، روش ها و شیوه های پاسخگویی به آن طرح و استدلال می گردد. آموزش رویکردهای نوین باستان شناسی و کارکرد آن در باستان شناسی دوران اسلامی از دیگر اهداف کلیدی این درس است. امروزه مطالعات باستان شناسی دوران اسلامی به شکل فزاینده ای نسبت به زمان شکل گیری اولیه خود تغییر و رویکردهای نوینی در آن شکل گرفته است. این رویکردها که بخشی از آن مربوط به علم باستان شناسی در مفهوم کلی آن است، باعث شده است تا درک ما از جوامع کامل و علمی تر نسبت به قبل گردد. هدف از این درس آموزش این رویکردهای نو در باستان شناسی و کاربرد آن در دوران اسلامی است. بر این اساس استفاده از رویکردهای چون چشم انداز فرهنگی که بر تأثیر عوامل محیطی بر فرهنگ های انسانی تأکید دارد و با توسعه فناوری های مربوط به سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) بکار گیری این رویکرد در مطالعات باستان شناختی افزایش یافته است، یا رویکرد باستان شناسی صنعتی، باستان شناسی شهری، باستان شناسی استعمار، باستان شناسی مدرن و موارد مشابه دیگر ضروری است.

سرفصل درس:

- باستان شناسی چشم انداز در دوران اسلامی
- مکاتب فکری و رویکردهای نو شامل باستان شناسی شهری، صنعتی، استعمار و سایر دیدگاه ها در دوران اسلامی
- باستان شناسی دریایی در دوران اسلامی
- علوم میان رشته ای و باستان شناسی اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

Adams, Robert Mc, 1965, The Lands behind Baghdad; A History of settlement on The Diyala Plains, Chicago and London, The University of Chicago Press

- Black, Antony, 2011, History of Islamic Political Thought from Prophet to the present, New York, Routledge
- Diaz-Androw, Margarita, 2007, A World History of Nineteen-Century Archaeology; Nationalism, Colonialism and Past, Oxford and New York, Oxford University Press
- Fowden, Garth, 2004, Art and the Umayyad Elite in Late Antique Syria; Gusayr Amra, London. Los Angeles and New York, University of California Press
- Gosden, Chris, 2002, Anthropology and Archaeology A Changing Relationship, London and New York, Routledge
- Insoll, Timothy, 1999, Archaeology of Islam, Oxford, Blackwell publisher
- Insoll, Timothy, 2003, The Archaeology of Islam in Sub Saharan Africa, Cambridge, Cambridge University Press
- Kroger, Jens, 1995, Nishapur; Glass of Early Islamic period, New York, Metropolitan Museum
- Millwright, Marcus, 2006, Islamic Archaeology; some primarily Notes.
- Millwright, Marcus, 2010, An Introduction to Islamic Archaeology, Edinborg, Edinburg University press.
- Northridge, Alastair and Kennet, 2015, Archaeological Atlas of Sammara, London, British institute for Study of Iraq
- Raymond, Andre, 2008, Management of the City, The city in Islamic World; Volume 2, Edited by Salma K. Jayyusi, Renata Holod, Antonio Petruccioli and Andre Raymond, Leiden, Boston, Brill
- Strange Katrine, 2001, Towards Islamic Archaeology, Neusner, J. and Strange, JF. (Eds.) Religious Texts and Material Contexts, pp. 199-218. University Press of America, Lanham, New York, Oxford
- McPhillips, Stephen and Paul D. Words worth 2016
- Landscapes of the Islamic World, Archaeology, History, and Ethnography, University of Pennsylvania Press
- Sauer, Carl Ortwin (1963), Land and Life. University of California, Berkeley
- Abrahamian, E. (2008) a history of modern Iran, Cambridge University press
- Casella, E. C. (2005). Social workers", new directions in Industrial Archaeology, from Industrial Archaeology: future Directions, E.C. Casella and J. Symonds, Springer, pp3-33
- Nevell, M. (2005). The social Archaeology of Industrialization: The Example of Manchester During The 17th and 18th Centuries, from Industrial Archaeology: future Directions, E.C. Casella and J. Symonds, Springer, pp 177-205
- Niverson, Peter and Marilyn Palmer, (1998). Industrial Archaeology, Principles and Practices, Routledge, 1998
- Alpan, A., 2005. Integration of Urban Archaeological Resources to Everyday Life in the Historic City Centers Tarragona. (Master dissertation). Graduate School of Natural and Applied Sciences, Middle East Technical University, Ankara / TURKEY. 119 pages
- Capone, M., 2011. "Urban Archaeology: How to Communicate A Story of A Site 3D Reconstruction But Not Only", International Archives of the Photogrammetry, Remote Sensing and Spatial Information Sciences, Vol. XXXVIII-5/W16, pp. 445-452.

جغرافیای تاریخی جهان اسلام Historical Geography of the Islamic World

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

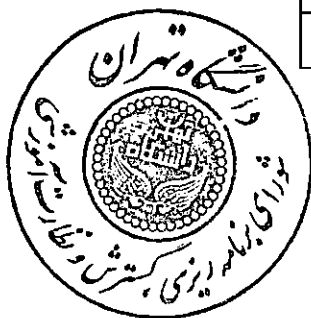
هدف درس: بینش عمیقی که از دیر باز ریشه در بنیان اعتقادی انسان با آفرینش داشته در عین حال در چرخه تغییرات و تحولات اقلیمی و محیطی و انسانی، از نظر گاه مذهبی و سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی، در نزد اقوام مختلف دگرگونی های فراوانی را به خود دیده است. ریشه های باور ها و آداب و سنن و رفتار فردی و اجتماعی مردم، و تغییر و تحول آن در بستر جغرافیا و مکان و زمان، ذخائر فرهنگی و معنوی و اخلاقی بشری را وجوه اشتراک و افتراقی جالب توجه بخشیده است. وجوه مختلفی که کوشش در درک آن در بستر جغرافیای فرهنگی ایران و گستره بزرگ جهان اسلام که چند قاره را در می نوردد خود چالش هایی را پیش روی انسان معاصر قرار می دهد. بررسی برهمکنش انسان و طبیعت و سیر تحول تاریخی آن در جغرافیای گسترده جهان اسلام که خود در خور مطالعات علمی هدفمند و روشمند جامع و همه جانبه نگری برای بازشناسی لایه های فرهنگی و ریشه یابی آن است از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- مفهوم جهان اسلام و جهان ایرانی و سیر تحول تاریخی آن
- چالش های مطالعاتی جغرافیای تاریخی جهان اسلام از دیدگاه باستان شناسی
- قلمرو شرقی و غربی جهان اسلام
- رویکرد روش شناختی برای بررسی تعامل/تقابل انسان با جغرافیا و مکان و سیر تحول تاریخی آن در ایران دوران اسلامی از دیدگاه باستان شناسی
- نظام تقسیمات اداری در قلمرو ایران دوران اسلامی و سیر تحول تاریخی آن
- رویکرد مطالعاتی بررسی روشمند و هدفمند در تحلیل نام جای ها از دیدگاه باستان شناسی
- طبقه بندی و بررسی منابع دست اول و منابع دست دوم در تحلیل جغرافیای تاریخی از دیدگاه باستان شناسی

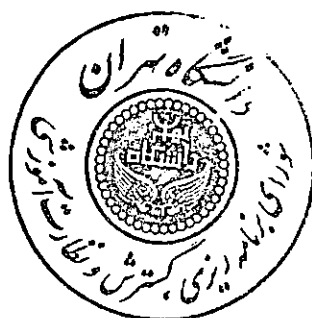
روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ در صد			۵۰ در صد

منابع:

- گزیده منابع مهم دست اول جغرافیای تاریخی (به زبان های فارسی و عربی) و تصحیح های آنها
- گزیده منابع مهم از میان فرهنگ های موضوعی، منابع تصویری، نقشه ها و اطلس های موضوعی (منابع دست اول و دست دوم)
- ایست، دابلیو گوردون، تاریخ در بستر جغرافیا، ترجمه دکتر حسین حاتمی نژاد، حمیدرضا پیغمبری، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام، ۱۳۹۲
- بارتلد، جغرافیای تاریخی ایران، ترجمه حمزه سردادور، چاپ دوم، تهران، توس، ۱۳۵۸
- پلانهل، زاویه، مبانی جغرافیایی تاریخ اسلام، ترجمه عبدالله ناصری طاهری، تهران، پژوهشکده تاریخ اسلام، ۱۳۹۰
- توین بی، آ. - تارن، و. و. - بروئر، ک. و دیگران، جغرافیای اداری ایران باستان، ترجمه و گردآوری همایون صنعتی زاده، تهران، بنیاد موقوفات افشار، ۱۳۸۸
- شهیدی، حسین، چهارسو و نگرشی کوتاه بر تاریخ و جغرافیای تاریخی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۵
- قرچانلو، حسین، جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی، دو جلد، تهران، سمت، ۱۳۸۰، ۱۳۸۲
- کراچکوفسکی، ایگناتی یولیانوویچ، تاریخ نوشته های جغرافیایی در جهان اسلامی، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۹
- گابریل، آلفونس، تحقیقات جغرافیایی راجع به ایران، ترجمه از فتحعلی خواجه نوری، تکمیل و تصحیح از دکتر هومان خواجه نوری، تهران، ۱۳۴۸
- لسترنج، گای، جغرافیای تاریخی سرزمینهای خلافت شرقی، چاپ دوم، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۴
- مشکور، محمد جواد، جغرافیای تاریخی ایران باستان، تهران، دنیای کتاب،
- مشیری، رحیم، رحمانی، بیژن، در آمدی بر منابع و مآخذ جغرافیای ایران، تهران، سمت، ۱۳۸۴
- هدین، سون، کویرهای ایران، ترجمه پرویز رجبی، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۱

تحلیل روابط ایران و اسلام از دیدگاه باستان شناسی

Analytical Approaches to the Interrelationships between Iran and Islam under the Archaeological Viewpoints

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

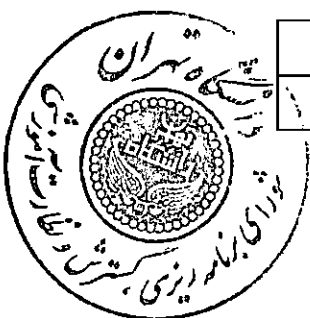
هدف درس: ایران در منطقه مهم فرهنگی آسیای غربی، منطقه ای که خاستگاه ادیان بزرگ توحیدی است، موطن و سرزمین بسیاری از آیین ها و سنت های فرهنگی و تمدنی بوده است. مردم ایران در سرزمینی که تنوع اقلیمی و تنوع فرهنگی و بزرگی های در خور توجهی بدان داده همواره عناصر طبیعت و مظاهر حیات را پاس داشته ارج نهاده و در بستر تحولات فرهنگی اعصار مختلف تاریخ کهن خود ارتباطی خاص با آن برقرار نموده و نمادی از این نوع ارتباط به جا گذاشته اند. جهان ایرانی با حضور در پهنه جغرافیایی قدیمی و امروزی جهان اسلام که از چهارده قرن پیش چند قاره را درنوردیده و همچنان زنده است این اقبال را یافت تا به عنوان واحد مهم تمدن اسلامی - که وحدت خود را مدیون دین و شریعت اسلام است و تنوع فوق العاده اش را مدیون استقرارش در سرزمین هایی با ساختارهای اقلیمی و فرهنگی و تاریخی متفاوت- تاثیر گذار و تاثیر پذیر باشد و در شکل گیری و تحول فرهنگ دوران اسلامی موثر واقع شود. بررسی تاثیر متقابل ایران و جهان اسلام و شاخصه های آن از دیدگاه باستان شناسی از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- زمینه ها و برآیند شاخصه های فرهنگی جهان ایرانی در زمینه های مختلف زیستی و تاثیر و تاثرات آن در برهمکنش های فرهنگی منطقه ای و فرامنطقه ای در آستانه ورود اسلام
- حضور ایرانیان در جهان اسلام و نقش آنان در حوزه های مختلف اقتصادی، سیاسی، مذهبی، اجتماعی و فرهنگی
- بررسی جایگاه و نقش و تاثیر ایرانیان و شیعیان در جهان اسلام از دیدگاه باستان شناسی
- برهمکنش های فرهنگی در سرزمین های اسلامی و تاثیر آن بر مواد فرهنگی
- جایگاه میراث فرهنگی و هنری ایران در جهان اسلام و ارتباط چند سویه آن از دیدگاه باستان شناسی و تاریخ فرهنگ و هنر

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- انصاری، حسن، تشیع امامی در بستر تحول، تاریخ مکتب ها و باورها در ایران و اسلام، تهران، نشر ماهی، ۱۳۹۵
- جعفریان، رسول؛ تاریخ تشیع در ایران، دو جلد، تهران، نشر علم، ۱۳۹۴
- چوکسی، جمشید کرشاسب، ستیز و سازش، زرتشتیان مغلوب و مسلمانان غالب در جامعه ایران نخستین سده های اسلامی، ترجمه نادر میر سعیدی، تهران، ققنوس، ۱۳۸۱
- صباغ، جرج - هوانسیان، ریچارد جی. (به کوشش)، حضور ایران در جهان اسلام، ترجمه فریدون مجلسی، تهران، انتشارات مروارید، ۱۳۸۱
- کرمر، جونل ال.، احیای فرهنگی در عهد آل بویه، انسان گرایی در عصر رنسانس اسلامی، ترجمه محمد سعید حتایی کاشانی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۵
- متز، آدام، تمدن اسلامی در قرن چهارم هجری، ترجمه علیرضا ذکاوتی قراگزلو، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۷
- مطهری، مرتضی، خدمات مقابل اسلام و ایران، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۷۷
- نصر، سید حسین، قلب اسلام، ترجمه سید محمد صادق خرازی، چاپ چهارم، تهران، نشر نی، ۱۳۹۰
- Corbin, H. (1977). *Spiritual Body and Celestial Earth: From Mazdean Iran to Shi'ite Iran*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Hovannisian, R. (1998) *The Persian Presence in the Islamic World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lambton, Ann K. (1988). *Continuity and Change in Medieval Persia: Aspects of Administrative, Economic and Social History, 11th-14th Century*. London: I.B. Tauris.,
- Madelung, W. (1988). *Religious trends in early Islamic Iran*. Albany, NY: State University of New York Press.
- Nasr, S. H., Razavi, M. A. (2000) *An anthology of Philosophy in Persia*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Nasr, S. H. (1997). *The Islamic Intellectual Tradition in Persia*. London: Curzon Press.
- Petrushevsky, I. P. (1985) *Islam in Iran*. New York: State University of New York Press.
- Savory, R. M. (1980). *Iran under the Safavids*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Shaked, S. (1995). *From Zoroastrian Iran to Islam*. Aldershot: Ashgate/Variorum.

بررسی تحلیلی منابع باستان‌شناسی دوران اسلامی Analytical Study of Islamic Archaeological Sources

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: ندارد

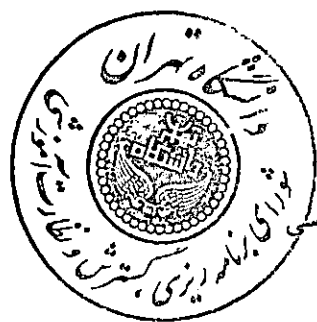
هدف درس: با توجه به نقش عمده ای که امروزه باستان‌شناسی - با ماهیت چند رشته ای و میان رشته ای - در کشف شواهد و زمینه های لازم برای درک تطور فرهنگی و شناخت هر چه بهتر سیر تحول فرهنگی و تمدنی بشری دارد، رویکرد جامع و همه جانبه نگر در چارچوب تحولات شگرف علمی و عملی باستان‌شناسی برای بررسی و تحلیل مواد فرهنگی متنوع و متعدد ضروری است. طبقه بندی منابع مطالعاتی گوناگون و اتخاذ رهیافت پژوهشی باستان‌شناختی برای بررسی و تحلیل منابع مطالعاتی و درک برهمکنش های فرهنگی در دوران اسلامی از اهداف این درس است.

سرفصل درس:

- بررسی اهمیت و جایگاه شواهد مکتوب و مصور و غیر مکتوب در مطالعات باستان‌شناختی دوران اسلامی
- طبقه بندی انواع منابع مطالعاتی و بررسی سیر تحول رویکردهای مطالعاتی به منابع در تحقیقات باستان‌شناختی دوران اسلامی
- بررسی تطبیقی سیر تحول رویکرد غیر مسلمانان و مسلمانان به منابع مطالعاتی دوران اسلامی
- بررسی چالش های شناسایی و تحلیل منابع مطالعاتی باستان‌شناختی حوزه های فرهنگی متنوع در چارچوب گستره بزرگ جغرافیایی و تاریخی جهان اسلام
- تحلیل رویکرد روش شناختی در بررسی های روشمند و هدفمند میراث مکتوب در مطالعات باستان‌شناختی
- بررسی جایگاه زبان های اصلی جهان اسلام (عربی، فارسی، ترکی) و سایر زبان ها در تولید منابع تحقیق باستان‌شناختی دوران اسلامی
- تحلیل رویکرد روش شناختی در بررسی های روشمند و هدفمند میراث معنوی و روایات شفاهی
- تحلیل رویکرد روش شناختی در فعالیت های میدانی بررسی و کاوش باستان‌شناختی
- تحلیل رویکرد روش شناختی در پیوند علوم انسانی و علوم پایه و علوم تجربی برای مطالعات باستان‌شناسی

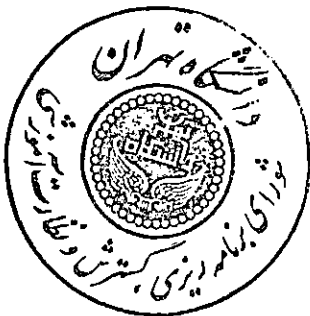
روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- سوازه، ژان، مدخل تاریخ شرق اسلامی، ترجمه نوش آفرین انصاری (محقق)، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۶
- کاهن، کلود، درآمدی بر تاریخ اسلام در قرون وسطی، قرن یکم تا هشتم ه.ق. / هفتم تا پانزدهم م. روش شناسی و عناصر کتابشناسی، ترجمه دکتر اسدالله علوی، مشهد، بنیاد پژوهشهای استان قدس رضوی، ۱۳۷۰
- روزنتال، رانتس، تاریخ نگاری در اسلام، ترجمه دکتر اسدالله آزاد، مشهد، موسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی، جلد اول، ۱۳۶۵، جلد دوم، ۱۳۶۸
- اسکات میثمی، جولی، تاریخ نگاری فارسی، سامانیان، غزنویان، سلجوقیان، ترجمه محمد دهقانی، تهران، نشر نی، ۱۳۹۱
- ابن ندیم، محمد بن اسحاق، کتاب الفهرست، ترجمه و تحقیق محمد رضا تجدد، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۶
- تفضلی، احمد، تاریخ ادبیات ایران، پیش از اسلام، تهران، سخن، ۱۳۷۶
- K.A.C. Creswell, A Bibliography of Architecture, Arts and Crafts of Islam to 1st January 1960, The American University at Cairo Press, 1961
- Grabar, Oleg, The Mediation of Ornament, Princeton University Press, 1992
- Moreland, J. Archaeology and text, Journal for the Integration of Material Culture with Written Documents in the Ancient Mediterranean and the Near East
- Sinclair, Susan (ed.), Bibliography of Art and Architecture in the Islamic World, 2 Vols., Leiden, Brill, 2012
- Trigger, B. G. A History of Archeological Thought, Second Edotion, Cambridge, Cambridge University Press, 2006.

بررسی رویکرد های شرق شناسی

Orientalism Studies

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس:

شناخت فرهنگ و تمدن ایران گرچه همیشه در حوزه مطالعات فرهنگی و مبادلات فرهنگی مورد بحث واقع می‌شود ولی از قدیمی ترین ایام که ایران نظر جهانگردان، جغرافیدانان و در قرون اخیر شرق شناسان و ایران شناسان را به خود جلب کرده است در کنار انتقال فرهنگ ایرانی مسایل دیگری نیز در زمینه مسایل سیاسی مطرح بوده است. هدف از این درس آشنایی و نقد عمده ترین گرایش های ایران شناسی و شرق شناسی در اروپا از قرن هفدهم میلادی تا قرون معاصر است.

سرفصل درس:

- بررسی تعاریف شرق شناسی و ایران شناسی
- سیر تحول شرق شناسی بطور اعم و ایران شناسی بطور اخص
- بررسی اهداف شرق شناسان و ایران شناسان در دوران باستان
- بررسی اهداف شرق شناسان و ایران شناسان در قرون میانه
- بررسی اهداف شرق شناسان و ایران شناسان در قرون مابخر و معاصر
- چالش های تحلیل اهداف شرق شناسی در زمینه دست آورد های شرق شناسان
- محدودیت ها و فرصت های شرق شناسی
- بحث هایی پیرامون عمده ترین مراکز شرق شناسی و ایران شناسی جهان

روش ارزیابی:

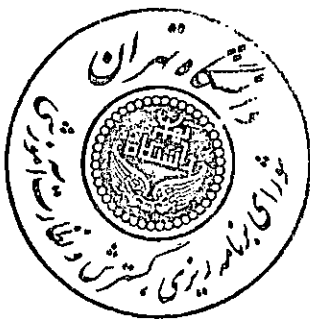
ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ درصد			۵۰ درصد

منابع:

- مقالات مجله ایرانشناسی دانشگاه تهران.
- Edwards, H. (Ed.) (2000). Noble dreams, wicked pleasures: Orientalism in America, 1870-1930. Princeton: Princeton University Press.

- Benjamin, R. (2003). *Orientalist Aesthetics, Art, Colonialism and French North Africa: 1880–1930*, U. of California Press.
- Irwin, R. (2006). *For lust of knowing: The Orientalists and their enemies*. London: Penguin/Allen Lane.
- Kabbani, R. (1994). *Imperial Fictions: Europe's Myths of Orient*. London: Pandora Press.
- Kontje, T. (2004). *German Orientalisms*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press
- Little, D. (2002). *American Orientalism: The United States and the Middle East since 1945*.
- Lowe, Lisa. (1992). *Critical Terrains: French and British Orientalisms*. Ithaca: Cornell University Press.
- MacKenzie, J. (1995). *Orientalism: History, theory and the arts*. Manchester: Manchester University Press.
- Oueijan, Naji. (1996). *The Progress of an Image: The east in English Literature*. New York: Peter Lang Publishers.
- Peltre, C. (1998). *Orientalism in Art*. New York: Abeville press
- Said, E. (2003). *Orientalism*. London: Penguin books.

باستان موسیقی شناسی Archaeomusicology

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد سفر علمی: ندارد کارگاه: ندارد آزمایشگاه: ندارد سمینار: دارد

هدف درس:

تاریخ ابداع و آغاز موسیقی در جوامع بشری هنوز بطور کامل مشخص نیست. استفاده از موسیقی در فرهنگ ایران باستان بر اسای بعضی مدارک مکتوب تا حدودی شناخته شده است. بنظر میرسد تکامل موسیقی بعنوان یک ابزار هنری در قرون متاخر تر صورت پذیرفته باشد گرچه قانونمند شدن آن و ایجاد مکاتب متنوع موسیقایی محصول چند قرن اخیر و حتی چند دهه گذشته است. هدف از این درس آشنایی با جنبه های هنری موسیقی در قدم اول و جنبه های اجتماعی و فرهنگی آن در قدم های بعدی است که در یک بستر تاریخی فرهنگی مورد ارزیابی قرار می گیرد.

سرفصل درس:

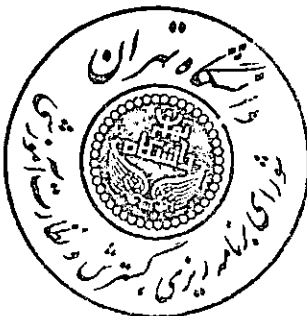
- آشنایی با مفهوم هنری موسیقی
- آشنایی با توسعه اولین ابزار های موسیقی
- سیر تحول جهانی موسیقی در بستر تحولات فرهنگی-هنری و اجتماعی
- آشنایی با مدارک نوشتاری مرتبط با موسیقی در جوامع گذشته ایران
- موسیقی در قرون میانه (کشور های اسلامی و ایران)
- موسیقی در قرون متاخر (کشور های اسلامی و ایران)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ در صد			۵۰ در صد

منابع:

- خالقی، ر.، ۱۳۸۶، نظری به موسیقی، تهران، صفی علیشاه.
- مشحون، ح.، ۱۳۸۲، تاریخ موسیقی ایران (مترجم شکوفه شهیدی)، تهران، نشر نو.
- Both, A. (2009). Music Archaeology: some methodological and Theoretical considerations. *Yearbook for Traditional Music*, 41, 1-11. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/25735475>.
- Dumbrill, R. and Finkel, I. (2008). Proceedings of the International Conference of Near Eastern Archaeomusicology ICONEA 2008 Held at the British Museum December 4, 5 and 6. USA: LULU.

- John Schofield (2014). The archaeology of sound and music, *World Archaeology*, 46:3, 289-291, DOI:10.1080/00438243.2014.909101.
- Killin, A. (2018). The origins of music: Evidence, theory, and prospects. *Music and Science Volume 1*, 23: 1-23.
- Kolletveit, G. (2012). Classification of Sound, Sound Tools, and Soundscapes. From Janne Ikäheimo, Anna-Kaisa Salmi & Tiina Äikäs (eds.): *Sounds Like Theory. XII Nordic Theoretical Archaeology Group Meeting in Oulu 25–28.4.2012. Monographs of the Archaeological Society of Finland 2*, 73–84.
- Morely, I. (2014). A multi-disciplinary approach to the origins of music: perspectives from anthropology, archaeology, cognition and behavior. *Journal of Anthropological Sciences*, Vol. 92, pp. 147-177.
- Till, R. (2014) Sound archaeology: terminology, Paleolithic cave art and the soundscape. *World Archaeology*, 46 (3). pp. 292304. ISSN 00438243.

باستان شناسی پهنه های فرهنگی ایران در دوران اسلامی

Archaeology of Cultural Landscapes of Iran in the Islamic Periods

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

نوع درس: تخصصی انتخابی

پیشنیاز: ندارد

تعداد ساعات درس: ۳۲ ساعت نظری

آموزش تکمیلی: ندارد   سفر علمی: ندارد   کارگاه: ندارد   آزمایشگاه: ندارد   سمینار: دارد

هدف درس:

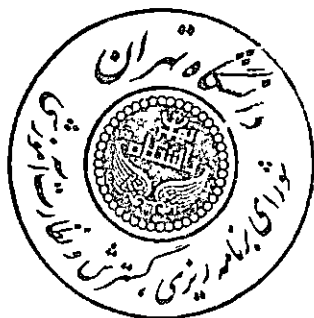
پهنه های فرهنگی به مکان هایی اطلاق می شود که در گذشته و در دوره های مختلف انسان ها در آنجا زندگی کرده و در مسیر زندگی تغییراتی در آن مکان ها ایجاد شده که امروزه با دانش باستان شناسی پهنه ها می توان رابطه تاثیر و تاثر انسان و محیط زندگی او را باز شناسی نمود. این روابط نه تنها فرهنگی اند بلکه تاثیرات زندگی فرهنگی انسان در محیط را میتوان از نوع تغییرات مکانیکی، فیزیکی، شیمیایی و محیط زیستی نیز طبقه بندی نمود. هدف از این درس آشنایی با چگونگی تاثیر انسان بر محیط و شناخت و محاسبه درجه تاثیر انواع تغییرات و در نهایت درک رابطه متقابل انسان و محیط است.

سرفصل درس:

- آشنایی با مبانی نظری رویکرد باستان شناسی پهنه ها
- آشنایی با مفهوم مکان و توزیع فضایی مکان های باستان شناختی در پهنه ها
- نحوه بازشناسی و شناخت چگونگی سازمان یافتن محوطه ها در یک گستره جغرافیایی.
- درک و تفسیر پراکنش فضائی محوطه های باستان شناختی در چشم اندازهای باستان شناختی.
- تحلیل الگوهای استقراری در بررسی های باستان شناختی
- تحلیل جذب زیست محیطی مکان های باستانی
- نظریه مکان مرکزی و کاربرد آن در بررسی باستان شناسی
- تعیین اندازه و سلسه مراتب مکان های باستانی بر اساس بررسی های باستان شناسی
- تفسیر الگوهای استقراری بر اساس مکان گزینی استقرارهای باستانی
- تحلیل نقشه های جی آی اس از توزیع مکانی آثار در روی پهنه ها

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
۵۰ در صد			۵۰ در صد

منابع:

- ابراهیم زاده، عیسی و میرنجف موسوی، ۱۳۹۵، اصول و مبانی آمایش سرزمین. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).
- Antrop, M. (2005) From holistic landscape Synthesis to transdisciplinary landscape management, in Tress B., Tress G. And Opdam, P. (eds.), from landscape research to landscape planning: aspects of integration, education and application, Wageningen: UR Frontis Series, no. 12, pp. 27-50
  - Gould, P. G. and Burtenshaw, P. (2014) Archaeology and Economic Development. *Public Archaeology*, 13:1-9.
  - Wilkinson, T. J. (2003) *Archaeological Landscapes of the Near East*. The Arizona Board of Regents: The University of Arizona Press.
  - Niknami K.A., et al., 2009, Spatial Pattern of Archaeological Site Distribution on the Eastern Shores of Lake Urmia, Northwestern Iran, *Archeologia e Calcolatori* 20: 261-276.
  - Lee, J. and Wong, D.W.S., 2003, *Statistical Analysis with Arch View GIS*. Willy, New York.
  - Lock, G. and Harris, T. 2006, Enhancing predictive archaeological modeling: integrating location, landscape, and culture, In: Mark W. Mehrer and Konnie L. Wescott (eds.), *GIS and Archaeological Site Location Modeling*, London, Taylor and Francis pp.41-62.
  - Whitley, T.G. 2006, Predictive modeling in a homogeneous environment: an example from the Charleston Naval weapons Station, South Carolina, In: Mark W. Mehrer and Konnie L. Wescott (eds.), *GIS and Archaeological Site Location Modeling*, London, Taylor and Francis pp. 335-394.
  - Conolly, J. and M. Lake, 2006, *Geographical Information System in Archaeology*. Cambridge, Cambridge University Press.
  - Mortensen, P., 1979, The Hulailan survey: a note on the relationship between aims and method. *Akten des VII Internationalen Kongresses für Iranische Kunst und Archäologie*, München 1976 (*Archäologische Mitteilungen aus Iran Suppl.* 6): 3-8. Berlin.
  - Bar- Yosef, O., 1993, Site formation processes from Levantine viewpoint, in Paul Goldberg, David T. Nash Michael D. Petraglia (eds.), *Formation Processes in Archaeological Context*. Monographs in World Archeology. 2, Prehistory Press, Pp: 13 – 32.

